

Прэстыж адкрытай кнігі

На сёлетнюю XXVII Мінскую міжнародную кніжную выставу-кірмаш я патрапіў абсалютна незвычайным шляхам: на бясплатным “пазтычным” аўтобусе, які курсіраваў у гэтыя дні ад Палаца спорту да павільёна БелЭкспа ды ў зваротным кірунку. У салоне паэты чыталі вершы, барды спявалі песні пад гітару, а пасажыры шматлюднага арыгінальнага аўтобуса здымалі ўсё гэта “дзеяства” на свае смартфоны — і нават не заўважалі, як прыязджалі на апошні прыпынак маршруту.

Усамім павільёне БелЭкспа таксама было шматлюдна. Дзіва што: на выставе свае навінкі дэманстравалі каля 400 экспанентаў з 30 краін блізкага і далёкага замежжа, тут ладзіліся сотні мерапрыемстваў з удзелам літаратараў і дзеячаў культуры, а саміх мінчан ды гасцей сталіцы актыўна зазывалі наведваць стэнды самі ўдзельнікі міжнароднай выставы. Ды і слоган сёлетняга форуму “Беларусь — адкрытая кніга” быў цалкам дарэчы, бо на прапекце Пераможцаў, 14 можна было пачуць не толькі беларускую і рускую, але і англійскую, нямецкую, польскую ды іншыя мовы свету.

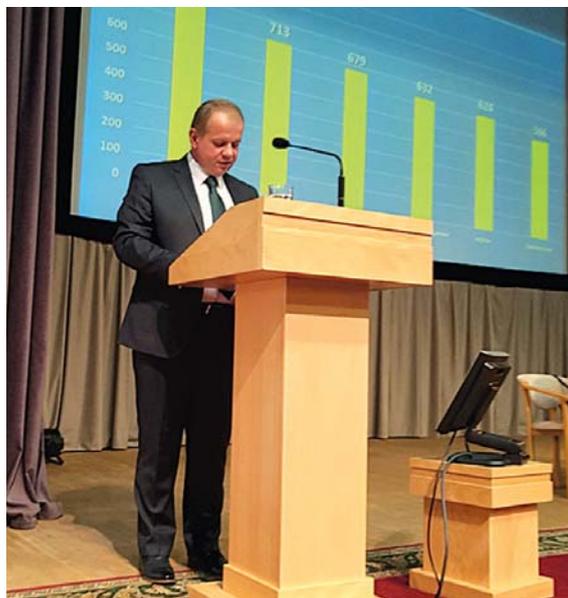
Заканчэнне — на старонцы 2.

Фота Юрыя КАРПЕНКІ

Выніковая калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Найважнейшы кампанент суверэнітэту

Фота Пётры ВАСІЛЕУСКАГА

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрыя Бондар падчас калегіі.

7 лютага ў канферэнц-зале Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі прайшло пасяджэнне выніковай калегіі Міністэрства культуры. У ім прынялі ўдзел прадстаўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта, Савета Міністраў, Савета Рэспублікі і Палаты Прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу, міністэрстваў, аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, кіраўнікі падведомасных устаноў культуры. На калегіі выступіў намеснік Прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь Ігар Петрышэнка.

ст. 2

Найважнейшы кампанент суверэнiтэту

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

У сваёй прамове міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар адзначыў, што ключавыя паказчыкі сацыяльна-эканамічнага развіцця культуры за мінулы год перавыкананы ў разы. Дзяржава стварыла магутны базіс для дынамічнага развіцця галіны, а культура стала зарукай грамадскай бяспекі і суверэнiтэту нашай краіны. Міністр прааналізаваў сітуацыю ў кожным з накірункаў сферы, адзначыўшы найбольш паспяховыя праекты.

Між іншага, былі адзначаныя станоўчыя тэндэнцыі ў рабоце кінастудыі "Беларусьфільм". Кінастудыя і іншыя вытворцы з дзяржаўнай падтрымкай у Беларусі зняты 29 фільмаў — на пяць больш, чым у 2018 годзе. Работы кінастудыі ўдзельнічалі ў 70 міжнародных кінафестывалях, дзе адзначаны 49 ўзнагародамі.

Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў за 2019 год папоўніўся 16 аб'ектамі сладчынскіх, у

Намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Ігар Петрышэнка на цырымоніі ўзнагароджання работнікаў культуры.

Фота Пётры ВАСІЛЕУСКАГА

рэгіёнах актывізавалася праца па правядзенні культурных мерапрыемстваў, заснаваных на мясцовым унікальным матэрыяле. Наступным крокам у гэтым кірунку павінна стаць шырока папулярная мясцовых культурных брандаў і самабытных традыцый, якія маюць вялікія перспектывы

для развіцця культурна-пазнавальнага турызму.

У ліку найбольш значных падзей у мастацкім жыцці Беларусі 2020 года былі згаданы 100-годдзе Нацыянальнага акадэмічнага тэатра Янкі Купалы і 100-годдзе аб'яднання УНОВИС. "Віцебск па праве лічыцца радзімай сучаснага аван-

гарда. Гэтую тэму мы хацелі б пазіцыянаваць з пункту гледжання развіцця турыстычнага патэнцыялу", — сказаў Юрый Бондар.

Намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Ігар Петрышэнка засяродзіў увагу прысутных на тым, што калегія з'яўляецца адпраўным пунктам для вызначэння планаў пільгодку і што варта зрабіць для выхаду на якасна новы ўзровень развіцця ўсёй галіны ды кожнай асобнай арганізацыі. Ігар Петрышэнка адзначыў неабходнасць узмацнення работы па падрыхтоўцы кіраўнічых кадраў у рэгіёнах, а таксама маладых творчых кадраў. Была звернутая ўвага і на патрэбу развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы культуры.

Напрыканцы калегіі адбылося ўзнагароджанне работнікаў культуры па выніках іх дзейнасці за 2019 год.

Антон РУДАК

Больш падрабязна пра пясуджэнне вынікавай калегіі Міністэрства культуры чытайце ў наступным нумары.

Прэстыж адкрытай кнігі

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Ганаровым госцем кніжнай выстаўкі, нагадаю, выступіла Расійская Федэрацыя, а цэнтральным экспанентам былі запрошаныя Злучаныя Штаты Амерыкі. Прычым, мерапрыемствы форуму былі запланаваны арганізатарамі і на іншых пляцоўках горада: напрыклад, у кнігарнях, Нацыянальным гістарычным музэі, Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі і іншых бібліятэках горада, у тым ліку вышэйшых навучальных установаў, у прыватнасці, у бібліятэцы Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта.

У дзень адкрыцця форуму, 5 лютага, прайшлі прэзентацыі міжнародных выдавецкіх праектаў, сустрэчы з аўтарамі, аўтаграф-сесіі. Да слова, у гэты ж дзень адбылася прэзентацыя выдавецкіх праектаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, прысвечаных галоўнай кнізе 2019 года — Брэсцкай бібліі. Так, на стэндзе Нацыяналікі можна было пабачыць навуковую манаграфію намесніка дырэктара галоўнай бібліятэкі краіны Алеся Сушы "Асэнсаванне шэдэўра: Берасцейская біблія". Манаграфія, як распаўве мне сам аўтар, прыводзіць шэраг невядомых і малавядомых старонак у гісторыі знакамітай кнігі. Таксама тут жа на стэндзе дэманстравалася камплект

рэпрадукцый найбольш прыгожых і прадстаўнічых старонак названай бібліі, якія выкананы ў арыгінальным памеры і перадаюць усю значнасць рытмічнага XVI стагоддзя.

6 лютага на выставе прайшоў дзень аўтараў "Думкі ўслых", а таксама Міжнародны сімпозіум літаратараў "Пісьменнік і час: літаратура як частка культурнага дыялогу", на які прыехалі больш за 50 пісьменнікаў з 23 краін свету. Таксама прайшлі прэзентацыі кніг Уладзіміра Караткевіча ў гонар 90-годдзя пісьменніка.

У пятніцу адбылося падвядзенне вынікаў 59-га Нацыянальнага конкурсу

Алеся Суша прадстаўляе праекты галоўнай бібліятэкі краіны.

"Мастацтва кнігі", а сёння, у суботу, на выставе запланаваны "дзіцячы дзень", калі адбудуцца шматлікія мерапрыемствы і прэзентацыі дзіцячых літаратур. У гэты дзень, як адзначаюць арганізатары форуму, пройдзе тэатралізаваныя пастаноўкі па кнігах розных дзіцячых аўтараў, інтэрактыўныя чытанні, літаратурныя квэсты, майстар-класы, адбудзецца дыскусія з дэманстрацыяй новых фарматаў кніг, а таксама ўзнагароджанне пераможцаў літаратурнага конкурсу "Першацвіт". Будуць таксама падвядзены вынікі акцыі "Пішам кнігу разам. Якой мы хочам бачыць Беларусь праз 10 гадоў", арганізатарамі якой з'яўляюцца Міністэрства інфармацыі і Міністэрства адукацыі нашай краіны.

Так што калі вы яшчэ не пабывалі на выставе, раім гэта зрабіць абавязкова. Тым больш, што пачэтыны аўтобус будзе курсіраваць ад Палаца спорту да павільёна Бел-Экспа і сёння, і заўтра, у нядзелю, у апошні дзень працы прадстаўнічага кніжнага форуму.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота аўтара

КУЛЬТУРА ШТОДТЭДНЯВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУЧУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецтва з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Адукацыйны скарбатар — Юрый КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Алег ПАЎЛІ; аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМАЛІЎКОВІЧ, Алег КЛІМАУ, Надзея КУДРЭЙКА, Антон РУДАК, Ілья СВІРІЎ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕУСКІ; карэспандэнт: Валіяна КРАСОУСКАЯ; мастацкі рэдактар — Наталля ОБАД; карэктар — Таццяна ПАШЧЫНКА.
Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч. 4, 4-ы паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рахункны адрас: т.н. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Дырэктар — СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна.
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
Прыёмная: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Ч. 4, 4-ы паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допіскаў паводле прозвішча, поўнага імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дата выдчы, кім і калі выддзены пашпарт, асабісты нумар), асноўныя месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупкі не рэдакцыйныя і не вяртаюцца. Меркаваны аўтары могуць не аддаваць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2020. Наклад 3365. Індэкс 63875. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісан у друку 07.02.2020 у 17.30. Замова 502.
Распаўсюджанне ўнітарнае прайрыемства "Выдавецтва "Беларусь Дом друку".
ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Увага! Аб'ява!*

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"
аб'яўляе конкурс на замашчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу:

- прафесар кафедры інтэр'ера і абсталявання;
- прафесар кафедры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і касцюма;
- дацэнт кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.
Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў, тэлефон 366-93-41.

Барыс Іванавіч ЛУЦЭНКА

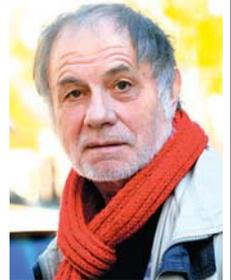
(16 кастрычніка 1937 — 5 лютага 2020)

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка накіраваў спачуванне родным і блізім народнага артыста Беларусі, рэжысёра Барыса Луцэнкі. Аб гэтым паведамілі ў прэс-службе беларускага Лідара.

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што Барыс Луцэнка быў выдатным рэжысёрам і цудоўным чалавекам. "Сваё жыццё Барыс Іванавіч прысвяціў мастацтву, аддаў яму ўсе душыныя сілы, іскрамётны талент і невычэрпнае натхненне. Яго работы сталі неад'емнай часткай гісторыі беларускага тэатра і кіно, а творчая і педагогічная дзейнасць — узорам сапраўднага гуманізму і прафесійнага майстэрства, прыкладам служэння высокім ідэалам нацыянальнай культуры", — гаворыцца ў спачуванні.

5 лютага на 83-м годзе жыцця памёр вядомы рэжысёр, легенда Беларускага тэатра — народны артыст Беларусі Барыс Іванавіч Луцэнка.

Ён нарадзіўся 16 кастрычніка 1937 года ў Майкопе Краснадарскага краю Расіі. Скончыў у 1967-м Беларускае дзяржаўнае тэатральна-мастацкае інстытут (курс заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Маланкіна).

З 1967 па 1973 і з 1981 па 1982 год працаваў рэжысёрам Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Сярод лепшых пастановак гэтага перыяду — "Традыцыйны збор" Віктара Розава (1967), "Памяць сэрца" Аляксандра Карнейчука (1970), "Заюжаны апостал" Андрэя Макаёнка (1971), "Раскіданае гняздо" Янкі Купалы (1972).

З 1973 па 1982 год узначальваў Дзяржаўны рускі драматычны тэатр Беларусі. Залатым перыядам Рускага тэатра называюць гады, калі Барыс Луцэнка адзін за другім стварыў тры шэдэўра, якія сталі класікай беларускага тэатральнага мастацтва. "Макбет" Уільяма Шэкспіра (1974) быў прызнаны адной з лепшых пастановак гэтай п'есы ў свеце і атрымаў Гран-пры на фестывалі ў Штутгарце. Спектакль "Трохразовае опера" Бертольда Брэхта (1976) карыстаўся вялізнай папулярнасцю ў гледачоў. Спектакль "Трагедыя чалавека" Імрэ Мадана (1979) атрымаў Гран-пры на фестывалі венгерскай драматургіі, і тэатр быў запрошаны на гастролі ў Будапешт і Сольнка.

З 1982 па 1991 год Барыс Луцэнка ўзначальваў Мінскі тэатр-студыю кінаакцёра. Яго пастаноўкі гэтых гадоў "Глядзіце, хто прыйшоў!" Уладзіміра Аро (1983), "Папярэвы патэфон" Аляксандра Чарвінскага (1983), "Не баюся Вярджынкі Вульф" Эдварда Олбі (1986), "Тамлет" Уільяма Шэкспіра (1990) мелі вялікі поспех. Тэатр-студыя кінаакцёра пад кіраўніцтвам Барыса Луцэнкі быў адным з самых наведваемых тэатраў Мінска.

Ажыццёвы шэраг пастановак за мяжой. Сярод іх — спектакль "Рэвізор" Мікалая Гоголя (1980) у Берлінскім драматычным тэатры імя Максіма Горкага, а таксама спектакль "Тры сястры" ў Чарнобылі Антона Чэхава, Святанкі Алексіевіч (2001). Гэтыя пастаноўкі былі высока ацэнены крытыкай. Спектаклі Барыса Луцэнкі ўдзельнічалі ў розных міжнародных тэатральных фестывалях і адзначаны ўзнагародамі і Гран-пры.

З 1991 па 2008 год Барыс Луцэнка з'яўляўся мастацкім кіраўніком Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага.

З 2008 года па наступны час — рэжысёр-пастаноўшчык Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага.

На сцэнах краіны і за мяжой Барыс Луцэнка паставіў больш за сто спектакляў. Яго творчому почырку былі ўласцівыя імякненне да псіхалагічнай дакладнасці ў характарыстыках персанажаў, пошук выразных пластычных рашэнняў, вера ў асабістую каштоўнасць чалавека і ачышчальную сілу мастацтва.

Нястомную творчую работу Барыс Луцэнка паспяхова сумашчаў з педагогічнай дзейнасцю, карыстаўся вялікім аўтарытэтам сярод калег і таленавітай моладзі краіны.

Развітанне з народным артыстам адбудзецца 7 лютага а 12 гадзіне ў гледацкім фэе тэатра імя Максіма Горкага. Светлая памяць аб цудоўным рэжысёры, грамадскім дзеячы, чалавеку вялізнай душы назаўсёды застаецца ў памяці родных, блізкіх, сяброў, калег і шматлікіх гледачоў. **Петрышэнка І.В., Бондар Ю.П., Дудараў А.А., Яфрэмаў А.В., Пінін М.М., Дзянісава (Клебановіч) В.М., Аўсяннікаў Г.С., Елізар'ев В.М., Кавальчык С.М., Захарэвіч М.Г.**

Сваё слова ён сказаў

Вольга КЛЕБАНОВІЧ, актрыса НАДТ імя Максіма Горкага, народная артыстка Беларусі:

— З Барысам Іванавічам мы пачыналі разам у Тэатральна-мастацкім інстытуце ў нашага цудоўнага выкладчыка Уладзіміра Андрэвіча Маланкіна. Барыс Іванавіч і Валерыя Мікалаевіч Раеўскі — абодва мае аднакурснікі. Факты біяграфіі ўсё вядомыя, але Уладзімір Андрэвіч зрабіў так, што Луцэнка і Раеўскі ўзначалілі два тэатры.

Як творца новай фармцыі Барыс Іванавіч адрозніваў сваё разуменне тэатра. Час яго першага праўлення ў Рускім тэатры быў вельмі нечаканым, ярка-

вым. Знакаміты “Макбет” у пастаноўцы Луцэнкі праграмеў на ўсю Беларусь, і за яе межамі. Памятаю да гэтай пары, як мы ездзілі з гэтым спектаклем у тады яшчэ Заходнюю Германію.

У чым было наватарства Барыса Іванавіча? У тым, што ён прапанаваў вельмі цікавую форму. У нас тады панавалі посяхалгічны тэатр, а ён у сілу сваёй дэпартывасці вывучаў заходнія тэатры, і адтуль узліў гэта стаўленне да формы. Яго почырк быў цалкам не падобны да іншых твораў. Узнаўляю ў памяці спектакль “Вяртанне ў Хатын” паводле Алеся Адамовіча. Барыс Іванавіч прыбраў крослы, перамясціў глядача на сцэну, і мы ігралі спектакль проста пасярод залы, што

давала атмасферу імгненнага дотыку. Гэта было вельмі цікавым рашэннем.

“Трохграфавая опера” па Брэхту мела вялікую папулярнасць у глядача. Бліскучыя спектаклі-вехі: “Хрыстос і Антыхрыст”, “Амфітрыён”, “Дзэметрыус”, “Раскіданае гняздо”... Я іграла ў шматлікіх яго пастаноўках, і хоць у нас з ім складаліся часам не вельмі простыя стасункі, ён быў уладным рэжысёрам, тым не менш, гэты творца — з’ява ў нашай прасторы. Барыс Іванавіч умеў так пабудаваць спектакль, што потым становілася зразумелым: усе нашы слёзы таго вартыя. Вынік быў выдатным.

У апошнія гады ён звярнуўся ўжо больш да рэлі-

гійных паставак. Барыс Іванавіч вырашыў, што прыйшоў час такіх пакаёных спектакляў, павярнуўся трохі ў гэты бок. Але яго інтанацыя як аўтара і ў гэтых праектах была вельмі адчувальнай і бачнай.

Вядома, з Барысам Іванавічам сышла цэлая эпоха. Ён — той творца, які здоліў адлюстраваць свой час у мастацтве. Сёння тэатр змяніўся і спавядае цалкам іншае разуменне свету, але Барыс Іванавіч Луцэнка сваё слова сказаў.

Не могу не адзначыць і такі момант: рэжысёр пайшоў з жыцця ў дзень народзінаў Расціслава Янкоўскага. Кажу: “Расціслаў Іванавіч запатрабаваў свайго рэжысёра”. Яны былі вельмі блізкімі сябрамі, творчымі людзьмі — якая нябесная канцэпцыя так распарадзілася?

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Рабочы момант з рэжысёрам.

Эпоха Луцэнкі

Аляксей ДУДАРАЎ, драматург, старшыня Саюза тэатральных дзеячў краіны, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі:

“Я шчаслівы чалавек, таму што мне пашчасціла папрацаваць з Барысам Луцэнкам. Але магу сказаць, што працаваць з ім было вельмі нялёгка, і я ніколі б не пазаіздросціў яго артыстам. Мы з Ба-

рысам Іванавічам разам стварылі спектакль, які называецца “В сумерках”, ішоў ён вельмі даўно. Адна з лепшых роляў Расціслава Іванавіча Янкоўскага была акурат у гэтым спектаклі. Дык вось, самая першапачатковая ідэя зыходзіла менавіта ад Барыса Луцэнкі. Някмы адплачывалі на поўдні, і ўсё гаварылі і гаварылі, як бы зрабіць спектакль нахштальт “Раскіданага

гнязда” Купалы. Так і нараздзіліся героі, Леонаў і Старцаў — адзін, які ўсё прымае, і другі, які наадварот змагаецца за сваё гняздо. Я адштэрхнуўся ад ідэі Барыса Іванавіча, і з’явіўся спектакль.

Канешне, гэта была эпоха — эпоха Барыса Луцэнкі, Валерыя Раеўскага. У нейкай ступені гэта і мая эпоха, таму што я з іх тэатра, я нават з іх школы, хаця маімі педагогамі яны не былі, але мы разам працавалі. Я лічу, што

тэатр імя Максіма Горкага — гэта тэатр Барыса Іванавіча Луцэнкі, нездарма ён яго ажно двойчы ўзначальваў. Лінію такіх як Луцэнка, як Раеўскі, як Макаёнак, трэба працягваць, а не будаваць нешта кардынальна новае. Таму што яны стварылі нашаму тэатру трывалы падмурак, на які проста трэба класіцы ўжо свае цагліны, і далей будаваць вялікі гмах, імя якому Яго вялікасць Тэатр.”

Надзея КУДРЭЙКА

Бліскучы прафесіянал

Эдуард ГЕРАСИМОВІЧ, дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага:

— Высокі прафесіяналізм, творчы падыход і бліскучая адукацыя — вось тыя якасці, якія я мог бы вылучыць у Барыса Іванавіча Луцэнкі. Не кожнаму рэжысёру быў “па зубак” Шэкспір, а Барысу Іванавічу быў. Як і такія аўтары як Бертольд Брэхт, Імрэ Маданч ды іншыя. Лепш за ўсё ўдавалася яму спектаклі па сусветнавядомых драматычных творах, хоць гэта не выключала і яго працы над камедыйнымі пастаноўкамі. Усё, што рабіў Барыс Іванавіч, несла пячатку высокага прафесіяналізму і бліскучага творчага увасаблення.

У нашых узаемастасунках — як паміж дырэктарам тэатра і рэжысёрам, творчым кіраўніком — нам удавалася лавіраваць у складаных сітуацыях і выходзіць на паразуменне. Калі Барыс Іванавіч прыйшоў служыць у тэатр і ў першы раз, і ў другі, нам удавалася вытрымаць лінію ўзаемнай павагі, праяўляць мудрасць і гнуткасць. Беларускі тэатр страціў вялікі талент і прафесіянала вялікага класа.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Якім бы зорным ні быў склад артыстаў, асабой дзеючай часткай усіх яго спектакляў была Думка. Яна паводзіла сябе па-рознаму, заўжды непрадказальна.

Дзесьці спакваля рушыла да глядача, часам бліскала маланкай. А здаралася, увогуле трымала цябе ўвесь спектакль — без хвілін спакою ў антракце. І заставалася надоўга пасля заканчэння прагляду.

У “Макбеце” генеральнай кульмінацыяй становіўся фінал: смерць, што напаткала тырана, нара-

На крылах Думкі

джала жудаснае, “замбіраванае” услужленне новага такога ж ці нават яшчэ больш жорсткага. “Трохграфавая опера” ўражала незвычайнасцю і самога твора, і хвосткасцю, задріпавасцю пастаноўкі, па тых часах не ўласцівыя беларускаму тэатру. Зусім іншай была містэрыя “Блаславі нас, Госпадзі...” — спектакль, пастаўлены на харэвалы творы двух сучасных беларускіх кампазітараў: Сяргея Бельцікова і Алега Залётнева. А неверагодная сумесь у ім праваслаўных і ката-

Інтуіцыя на таленты

Яму было 82 гады. Многа гэта ці мала? Для Луцэнкі-чалавека, напэўна, нямала. Але для Луцэнкі-рэжысёра, ужо сапраўды — няшмат.

Наша сумеснае творчае жыццё пачалося яшчэ ў мінулым стагоддзі, у 1992 годзе, калі вялікі рэжысёр запрасіў мяне ў свой тэатр у якасці кампазітара спектакля “Браты Моор” па п’есе Фрыдрыхы Шылера. З першых ж хвілін нашай размовы Барыс Іванавіч уразіў мяне нечакана яркай, вобразнай манерай гаворкі, глыбінёй і нестандартнасцю думкі і, адначасова, прастатой і даходлівасцю афармлення гэтай думкі ў простыя словы. Тады я яшчэ не ведаў, што імгненна канвертацыя складанага ў простае даступная толькі абраным рэжысёрам. Вялікі тэатральны вынаходнік захоплены распаўядаў мяне аб сваім плане, а я, захоплены яго аповедам, раптам сеў за раяль і пачаў ціхенька найграваць нешта атмасфернае, міхволі ўзніклае ў падсвядомасці. Барыс Іванавіч уразіў мяне, прыслухаўся і... адышоў да акна, адварнуўшыся да мяне спінай. Я ціхенька зачыніў вэчка раяля. “Ну, не дык не”, — падумаў я, гатовы накіравацца да выхду, а ён раптам: “Заўтра я чакаю вас на рэпетыцыі, і яшчэ: я прапаноўваю вам пасаду музычнага кіраўніка тэатра”. Вось такой нечаканай для мяне фразай скончылася наша афіцыйнае знаёмства і пачалося наша моцнае творчае і чалавечае сяброўства.

Сёння кожнаму і ў Беларусі, і на постсавецкай культурнай прасторы вядома, што менавіта Луцэнка стварыў і ўсё гэтыя гады будаваў і развіваў тэатр, які ў нашы дні называецца Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатрам імя Максіма Горкага. Ён узбагаціў тэатр новымі формамі, новай эстэтыкай, заклаў падмурак высокай духоўнасці і бездакорнага мастацкага і літаратурнага густу. Яго “Макбет” — сусветны ўзровень, “Т’ерэта” — адважны эксперымент, “Зыход” — вяршыня духоўнасці, рок-опера “Анджэла” — эталон спалучэння сучаснай музыкі і класічнай паэзіі.

Барыс Іванавіч валодаў рэдкай інтуіцыяй на таленты. Ён быў гатовы бясконца захапляцца таленавітымі людзьмі. І калі чалавек быў па-сапраўднаму адораны, вялікі рэжысёр быў гатовы бясконца дараваць яму вельмі і вельмі многае. Памятаю, як падчас працы над чарговым спектаклем, яшчэ зусім малады, нявостыны актёр пастаянна вымотваў Барыса Іванавіча недарэчнымі, часам некарэктнымі каментарыямі і рэплікамі, спрабуючы апраўдаць сваю негатоўнасць. Нават я стамляўся ад гэтага і аднойчы прапанаваў Луцэнка выклікаць на рэпетыцыю актёра з другога складу. Рэакцыя рэжысёра была нечаканай: “Не-не. Давай пачакаем яшчэ. А раптам ён — геній?” Гатоўнасць Барыса Іванавіча ў любым чалавеку разгледзець генія ўзнікала з абсалютнай рэальнасці таго, што Барыс Іванавіч Луцэнка сам быў незвычайна таленавітым чалавекам.

Барыс Іванавіч часта казаў мне: “Вы — мой талісман”. Я не разумеў зместу гэтай фразы і таму не верыў. Думаў, ён жартуе. А сёння разумею. І веру. І незвычайна ганаруся тым, што мы былі сябрамі, што мы былі на рэдкасць блізкія па духу і зарадзе творчага фанатызму. Ён вельмі любіў музыку і разумеў найтанчэйшыя адценні музычнай структуры. Менавіта дзякуючы разуменню і падтрымцы Барыса Іванавіча ўдалося надаць тэатру высокі музычны густ, зрабіць труп зольнай вырашчэ складаных музычных задач. Шмат, вельмі шмат хрэстаматычна-класічнага заклаў у структуру тэатра неардынарны вынаходнік. І сёння наш тэатр яшчэ шмат у чым рухаецца на тым духоўным энергетычным паліве, якое калісьці загрузіў выбітны тэатральны творца Барыс Іванавіч Луцэнка.

Аляксей ЕРАНЬКОЎ, кампазітар, загадчык музычнай часткі НАДТ імя Максіма Горкага

разам з творцамі і з усім нашым грамадствам. Дарэчы, жывымі яны былі яшчэ і таму, што выказваліся не беспадэмна, самі па сабе, а як вынік складанай метафарычнай дзеі і адначасова надзвычай дакладных посяхалгічных стасункаў між героямі.

Спаўнаучаю адно з другім дадзена вельмі нямногім. Луцэнка ж заўсёды імкнуўся да тэатра сінтэтычнага, і ў гэтым могаў даць фору многім маладым творцам. Але як і шкада, што разам з ім сышлі адцяцелі і тыя думкі, якія, на жаль, не паспелі выліцца ў новыя спектаклі...
Надзея БУНЦЭВІЧ

У № 4 “К” была змешчана інфармацыя “Ала — сястра Хатыні”. Гаворка ў ёй ішла пра стварэнне мемарыяла на месцы спаленай вёскі Ала Светлагорскага раёна. Начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама Дзяніс Язерскі распавядаў пра хвалявы лёс насельнікаў Алы і аб праекце, што прадугледжвае правядзенне рамонтна-рэстаўрацыйных работ існуючага пахавання і стварэнне мемарыяльнай зоны. Рэдакцыя нашай газеты паабяцала чытачам расказаць пра развіццё падзей на месцы былой вёскі Ала. Сёння пра трагедыю і яе ўвекавечванне напісаў для “К” адзін з ініцыятараў стварэння мемарыяла крэйзнаўца і пісьменнік са Светлагорска Ізяслаў Катляроў.

падрыхтоўцы святкавання 75-годдзя вызвалення Беларусі. Неаднойчы звяртаў увагу на гэтую недарэчнасць у сваіх артыкулах. Адзін з іх быў надрукаваны нават у часопісе “Государственный контроль”.

І зацікаўленая дапамога была аказана. Райвыканкам адкрыў дабрачынны рахунак пры Светлагорскім ўпраўленні капітальнага будаўніцтва на ўзвядзенне і абслугоўванне мемарыяла. Радаваліся кожнаму пералічэнню, бо пачынаць вырашылі з правядзення рэ-

еца ўзвядзенне мамырыяла, было немагчыма. А скульптары, запрошаныя мной, ужо нахвіна працавалі. Гэта мінчане Кацярына Зантарыя, Ігар Засімовіч, Валянцін Борзды, Сяргей Возісаў, Міхаіл Яршоў, Валерый Малахаў, а таксама магіляўчанін Карней Аляксеў і светлагорац Аляксандр Камардзін. Трэба было разлічыцца за іх пражыванне і харчаванне ў санаторыі, стварыць ім належны ўмовы для творчай працы.

Давялося райвыканкаму адкрываць новы дабрачын-

ню да памятнага каменя і паклоннага крыжа. Але хоццаць верыць — і да будучага мемарыяла”.

ЗГАРЭЛІ Ў ПОЛЫМІ

Верць і набліжаць ува- сабленне гэтай веры дыва- сялася цягам больш чым пяці гадоў. Мне разам з паэтэсай Соф’яй Шах у свой час да- вялося рыхтаваць да друку рукапіс дакументальнай апо- весті мясцовага крэйзнаўцы Усевалада Міга, якая заста- лася ў яго творчай спадчы- не. Так адбылося знаёмства з успамінамі тых, каму па-

хаты былі спалены. На папя- паклоннага крыжа. Але хо- ццаць верыць — і да будуча- гай верыць — і да будучага мемарыяла”.

“ЖАХАЛІСЯ НЕ ТОЛЬКІ ЛЮДЗІ, А І ЗВЯРЫ...”

Вось запіс успамінаў жыхара вёскі Кароткавічы Жлобінскага раёна Тараса

Словы з народнай песні, вынесены ў загаловак, нагадалі мне непаўналетнюю (на той час) сведку жудаснай трагедыі Таццяну Калейчык, з якой сустрэўся ў вёсцы Мольча... У Светлагорскім раёне будзе ўзвядзены мемарыяльны комплекс, прысвечаны вёсцы, у якой 14 студзеня 1944 года фашысты знішчылі 1758 мірных жыхароў, сярод якіх — 950 дзяцей. Гэта — 12 Хатыняў. Тады ў Але, якая налічвала ўсяго 34 хаты і 168 чалавек, сыхліся вяскоўцы са Жлобінскага і Парыцкага раёнаў, а таксама многія з тых, што хаваліся ў наваколных лясах. Усе чакалі тут вызваленчай сус- трэчы з наступаючай Савецкай Арміяй...

“І АЛУ́ мы забыць не дадзім...”

ДА 75-ГОДДЗЯ ВЯЛІКАЙ ПЕРАМОГІ

Аляксандр Камардзін “Ала”.

Кацярына Зантарыя. “Памяць пра апошні дзень”.

Асвячэнне капсулы з зямлэй, узятай на месцы трагедыі.

ПРЭЗІДЭНТ ПАДТРЫМАЎ

І вось праз 76 гадоў у такі ж студзенскі дзень 2020-га мы традыцыйна сабраліся на жалобны мітынг ля брацкай магілы савецкіх воінаў, дзе знайшлі апошні прыгулак 1020 вызвалінікаў. На працягу многіх гадоў быў і я ўдзельнікам гэтых традыцыйных мітынгаў. Тады толькі шчырыя аптымісты гаварылі аб магчымым мемарыяле на месцы ці не самай трагічнай вёскай Беларусі. Гэта былі сябры раённага грамадскага аб’яднання абаронцаў памяці і праўды аб Вялікай Айчыннай вайне, крэйзнаўцы, настаўнікі гісторыі, вернікі на чале з настацелем Баравікоўскай царквы Святой вялікапакутніцы Варвары архімандрытам Аляксе- ем... Цяпер прыхільнікаў ідэі значна пабольша. Я выдатна разумею ўсё. Напярэдадні Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка паабяцаў падтрымаць стварэнне мемарыяльнага комплексу на месцы спаленай і не адроджанай Алы. І папрасіў кіраўніцтва сваёй Адміністрацыі заняцца пытаннем, паглядзець яшчэ раз праект: “Можа, яго трэба дзесці, пакуль яшчэ не стварылі, адшліфавалі. Я не кажу, што мы яго зменім (можна толькі палепшыць). Падумаем, як нават фінансава паўдэльнічаць у гэтым з боку дзяржавы...” Прэзідэнт падзякаваў за тое, што мо-

ладзь узнімае такія пытанні: “Гэта значыць, што ў нашай моладзі і краіны ў цэлым ёсць будучыня”.

МЕМАРЫЯЛ НЕ ПРАДУГЛЕДЖАНЫ?

Цяпер, калі вызначаны заказчык будучага мемарыяла (ўпраўленне капітальнага будаўніцтва Гомельскага аблвыканкама), калі ёсць распрацоўшчык усёй неабходнай дакументацыі (інстытут “Гомельграмадзянпраект”), неж не хочацца прыгадваць тэма непаразумеў, якія не толькі марудзілі, але і перашкаджалі ажыццяўленню высакароднай ідэі. Справа ў тым, што тэрыторыя знішчанай вёскай апынулася ў рэспубліканскім заказніку “Выдрыца”. І вось прыродаахоўнае міністэрства на просьбу Светлагорскага райвыканкама адвесці зямлю пад будучы мемарыял адказвала, што дазваляецца ўзводзіць Дом паляўнічага, Дом аматараў рыбнай лоўлі, турыстычны цэнтр, аўтастаню, а мемарыял не прадугледжаны... Давялося мне звяртацца па дапамогу да дэпутатаў Савета Рэспублікі Нацыянальнага саходу і Палаты прадстаўнікоў, да былога старшыні аблвыканкама Уладзіміра Дворніка і цяперашняга — Генадзія Салаўя, да памочніка Прэзідэнта на Гомельскай вобласці Юрыя Шулейкі і аж да Прэм’ер-міністра Сяргея Румаса, які ўзначальвае і арганізаваны камітэт па

Валерый Малахаў. “Асуджанасць”.

спубліканскага пленэра скульптараў, прысвечанага трагічнаму лёсу вёскі Ала. Праўда, для гэтага спатрэбілася знайсці не менш дзесці амаль двухметровых прыродных камянёў. І не толькі знайсці, але прывезці іх у Светлагорск на пляцоўку санаторыя “Сярэбраныя крыніцы”. Між іншым, кожны такі валун важыць каля сямі або васьмі тон. Зусім не проста іх разгрузіць і паставіць у зручных для скульптараў ракурсах. Пад берагам Бярэзіны, каля Злудзін, знайшлі два адпаведныя валуны. Астатнія — у Віцебскай і Мінскай абласцях. Я вельмі ўдзячны ўсім тым, хто дапамог нам у гэтай справе.

ТРАГІЧНЫ СЮЖЭТ

Але калі з дазволу райвыканкама нарэшце запрасілі скульптараў, раптам высветлілася, што з дабрачыннага рахунку для гэтага не маем права зняць ні капейкі, бо ў ім не было пазначана слова “пленэр”. Даказана, што менавіта з пленэра і пачына-

ны рахунак для фінансавання пленэра. А нам трэмінова шукаць новыя народныя ахвяраванні. Але галоўныя падзеі адбываліся ўсё ж на пленэрнай пляцоўцы пры зацікаўленай увазе сапраўдных энтузіястаў узвядзення мемарыяла.

А трагічны сюжэтаў для натхнёнай працы скульптара халапа. Яшчэ ў лістападзе 2014 года газета “СБ Беларусь сегодняя” надрукавала мой артыкул “Ола — это 12 Хатыней”, які заканчваўся такімі словамі: “Ала — самая трагічная вёска Беларусі. І спаленыя лёсам тут каля дзвюх тысяч. Пакуль безымных. Але калі не ўсіх, то многіх яшчэ можна назваць і ўвекавечыць хаця б прыгаданнем. Мужна згарэла ў сваёй хаце Аксіння Курловіч, яна заслужыла асобнага помніка... Толькі нядаўна, нарэшце, дзякуючы энтузіязму Светлагорскага раённага выканкама і кіраўнікоў некаторых мясцовых прадпрыемстваў, пракладзе- на дарога (пакуль са шчэбе-

шчасціла выжыць у знішчальным полімі той студзенскай раніш. Вёску з усіх бакоў акружыў атрад нямецкіх карнікаў. Пад папераджа- льяныя стрэлы і брэх сабак усіх, нібыта для рэгістрацыі, сагналі ў калгасны хлеў. Тэма, што спрабавалі збегчы, пад- алі, скошаныя аўтаматнымі чэргамі. Тых, хто хаваўся ў зямлянках і ямах, знаходзілі сабакі. З хлява людзей забіралі асобнымі групамі, казалі, што будуць аўтамашынамі адвозіць у тыл, але адвозілі ў другі канец вёскі, заштур- коўвалі ў хаты, якія аблівалі гаручай вадкасцю і падпаль- валі. Вяскоўцы гінулі ад агню і выбухаў гранат, што ляжылі ў дзверы і вокны. Старых і дзя- цей жывымі кідалі ў вогнішчы, а тых, хто выгіяў з пол- ымя, забівалі. Выратавацца не ўдалося амаль нікому. Сярод тых, каму пашчасціла, — Вольга Курловіч з ма- лалетнім сынам, якая прыкі- нулася мёртвай сярод трупаў, і Арцём Усціменка, які за некалькі хвілін да расправы праз патаемны ход, што вёў з пэчы на столь, вылез на двор і дапоўз да лесу. Яго хата ста- яла ля самага сасняку, і яму ўдалося выбрацца з вёскі. “У маёй памяці,— расказаў ён,— і цяпер стаяць жудасныя пляч жанчын і дзяцей, што загінулі ў полімі...” Арцём Усціменка быў запрошаны ў Бранск, дзе сузілі ваянных злчынцаў і за тое, што адбы- лася ў Але.

Яшчэ адзін сведка — Гаў- рыль Зыкун: “Так здарылася, што за дзве гадзіны да пры- ходу карнікаў я з маленькай дачкой пайшоў у лес. Вырну- ліся праз некалькі дзён. Усе

Колеснева: “Мяне пара- ніла ў галаву. Сцякаючы крывёй, нерухома ляжу ў снезе і бачу: вядушч чарго- вую групу маіх аднавяскоў- цаў, чалавек сорак. Сярод іх пазнаю жонку і дзяцей. Яна з малодшым сынам ідзе ззаду, азіраецца, мяне, напэўна, шукае... У метрах чэргамі. Тых, хто хаваўся ў зямлянках і ямах, знаходзілі сабакі. З хлява людзей забіралі асобнымі групамі, казалі, што будуць аўтамашынамі адвозіць у тыл, але адвозілі ў другі канец вёскі, заштур- коўвалі ў хаты, якія аблівалі гаручай вадкасцю і падпаль- валі. Вяскоўцы гінулі ад агню і выбухаў гранат, што ляжылі ў дзверы і вокны. Старых і дзя- цей жывымі кідалі ў вогнішчы, а тых, хто выгіяў з пол- ымя, забівалі. Выратавацца не ўдалося амаль нікому. Сярод тых, каму пашчасціла, — Вольга Курловіч з ма- лалетнім сынам, якая прыкі- нулася мёртвай сярод трупаў, і Арцём Усціменка, які за некалькі хвілін да расправы праз патаемны ход, што вёў з пэчы на столь, вылез на двор і дапоўз да лесу. Яго хата ста- яла ля самага сасняку, і яму ўдалося выбрацца з вёскі. “У маёй памяці,— расказаў ён,— і цяпер стаяць жудасныя пляч жанчын і дзяцей, што загінулі ў полімі...” Арцём Усціменка быў запрошаны ў Бранск, дзе сузілі ваянных злчынцаў і за тое, што адбы- лася ў Але.

Яшчэ адзін сведка — Гаў- рыль Зыкун: “Так здарылася, што за дзве гадзіны да пры- ходу карнікаў я з маленькай дачкой пайшоў у лес. Вырну- ліся праз некалькі дзён. Усе

Абапіраючыся не толькі на архівы

Гісторыя і сучаснасць Жыровіцкай святыні

У маі гэтага года будзе урачыста адзначана 550-годдзе здабыцця цудатворнага абраза Жыровіцкай Божай Маці і 500-годдзе Свята-Успенскага Жыровіцкага манастыра. Наведаўшы вёску Жыровічы, што ў Слоніміскім раёне Гродзенскай вобласці, я даведаўся, як у абіцелі рыхтуюцца да гэтых слаўных дат.

Антон РУДАК /
Фота аўтара

У манастыры і па ўсёй вёсцы падрыхтоўка да святкавання ідзе напоўніцу — рэстаўруюцца званіца манастыра, рэканструюцца стары брацкі корпус, добраўпарадкоўваюцца святыя крыніцы, а ля сцен Успенскага сабора рыхтуюцца месца для ўсталявання помніка архімандрыту Серафіму Жыровіцкаму.

ХТО ЖЫВЕ У “ЭДЭМСКІМ САДЗЕ”

Не забываюць у манастыры і пра іншыя мясціны, звязаныя з гісторыяй з’яўлення цудатворнага абраза. Як вядома, першым уладальнікам святыні ў XV стагоддзі быў літоўскі падскарбі Аляксандр Солтан, маёнтка якога стаяў у мясціне, якую сёння завуць Старымі Жыровічамі — за некалькі кіламетраў ад сучаснай вёскі. Тут захаваўся рэшткі старадаўняга шляхецкага парку з руінамі сядзібнага дома.

Адказны за манастырскую гаспадарку протаіерэй Дзмітрый Сёмуха распавядае, што пасля 1939 года апошняй жыхары гэтай мясціны былі рэпрэсаваныя, а іх маёнткаў неўзабаве разбураны і прышоў у заняццё. Не захаваўся нават ніводнага старога здымка ці малюнка сядзібнага дома — а значыць, яго аднаўленне, на жаль, не ўяўляецца магчымым.

З 2010 года на гэтай тэрыторыі знаходзіцца манастырская падвор’е, і парк пачаў набывае колішні прывабны выгляд. Тут расчышчаныя старыя зараснікі, адноўленыя сажалкі, а цяпер вядзецца праца па стварэнні парку адпачынку пад сімвалічнай назвай “Эдэмскі сад” — на памяць аб мясціне, дзе некалі жылі да грэхпападзення Адам і Ева.

Падабенства з райскімі краінамі колішняй сядзібе Солтанаў надае створаны тут дбаннем манастыра заагагічны сад, дзе жывуць дзікія звыры, ахвяраваныя рознымі людзьмі і фермерскімі гаспадаркамі. Тут можна пабачыць мядзведзя, ваўкоў, лісіц, яностаў і нават экзатычных, як на нашы ўмовы, сурькатаў ды страўцаў. Усе гэтыя “райскія жыхары” нязменна выклі-

Крыжаўзвіжанская царква.

Успенскі сабор.

Руіны палаца ў Старых Жыровічах.

каюць захапленне ў гэтай гасцей манастырскага падвор’я, а асабліва ў дзяцей, у тым ліку з цэнтра карэкцыі, з якім па трымавішчэ сталае супрацоўніцтва.

Манастыр мае вялікую палсобную гаспадарку, плён яе працы ідзе на патрэбы манахаў і семінарыстаў — у трапезнай можна знайсці “свае”, мясцовыя яблыкі, тварог, сыр, хлеб і булкі. Семінарысты сведчаць, што харчуюцца выдатна — часам нават лепш, чым дома.

МУЗЕЙНЫЯ СКАРБЫ ЖЫРОВІЧАЎ

Адноўлена духоўная семінарыя дзейнічае ў Жыровічах з 1989 года. Сёння тут навучаюцца больш за 400 чалавек, з іх больш за 120 — на пастырскім аддзяленні і аддзяленні мастацтваў. Курс навучання ў гэтай установе складае пяць гадоў, кожны семінарыст абірае накірунак, які яму больш да душы — нехта надае больш увагі гісторыі і мовам, нехта — асновам працы з дакументамі, нехта — багаслоўю, але валодаць ведамі ў кожнай з гэтых галін мусяць усе выхаванцы.

Стараста трэцяга курса Яўген Жук, які праводзіць экскурсіі па тэрыторыі манастыра і музеі семінарыі, паказваючы каштоўныя музейныя прадметы, даво-

лі ўпэўнена чытае тэксты з кнігі на лацін і польскай мове, а таксама дэманструе, як гучыць старадаўні інструмент — фісгармонь. У музеі можна пабачыць таксама цікавую калекцыю старых абразоў XVIII — XIX стагоддзяў, разьбяную фігуру Хрыста, старадаўнія аблачэнні святароў і прадметы, якія выкарыстоўваліся пры набажэнствах.

ЛЕТАПІС АБІЦЕЛІ, СКЛАДЗЕНЫ ВІДАВОЧАМІ

Гісторыя Жыровіцкага манастыра працягвае стварацца ў нас на вачах. 4 лютага тут адбылася прэзентацыя кнігі “Всерадостное заступление Белой Руси” і сустрэча з яе аўтарам, ігуменняй Гродзенскага Свята-Раства-Багародзічнага жаночага манастыра Гаўрыілай (Глухавай).

Падзаглавак кнігі — “Гісторыя Жыровіцкага Успенскага манастыра паводле пісьмовых крыніц, паданняў і сведчанняў сучаснікаў”. Ігумення Гаўрыіла шмат гадоў збірала гістарычныя факты і цікавосткі з мінулага абіцелі, але абіраўся ў стварэнні свайго твора не толькі на архіўныя дакументы ці старадаўнія паданні.

Рэч у тым, што стваральніца кнігі сама вырасла ў

У заагагічным садзе манастырскага падвор’я.

Жыровічах, і з гонарам кажа, хаця і паўжартам, што нават навучалася тут у семінарыі — бо яшчэ чатырохгадовай дзяўчынкай семінарысты бралі яе з сабой на заняткі, і яна вырасла ў атачэнні і пад апекай выкладчыкаў гэтай установы ды насельніцаў манастыра.

Сярод мноства архіўных здымкаў, змешчаных у кнізе, ёсць і фота, зробленыя ў 1960 — 1970-х самой матушкай Гаўрыілай, калі яна была яшчэ дзіцём. Дарэчы, на прэзентацыі прысутнічалі таксама настаўніца географіі, якая вучыла будучую ігуменню ў школе, і адна з яе аднакласніц.

ЛЁС КНІГІ І ЯЕ НАТХНЯЛЬНІКІ

Праца над гісторыяй Жыровіцкага манастыра ігумення Гаўрыіла распачала даўно — яшчэ ў 1999 годзе

Прадмову да кнігі напісаў Патрыяршы Эжарх усяе Беларусі Мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павел, а першым чытачом быў яго папярэднік на гэтай пасадзе мітрапаліт Філарэт. Ігумення Гаўрыіла падкрэсліла, што імкнулася стварыць кнігу, якая была б зразумелай не толькі для людзей духоўнага сану і багаслоўя, але і для простага чытача.

Разам з тым, гэтае выданне, фактычна, з’яўляецца першай сур’ёзнай спробай аб’яднаць пад адной вокладкай усю гісторыю Жыровіцкага манастыра. Даследчыкі таксама адзначаюць, што дагэтуль няма ніводнай манаграфіі па гісторыі праваслаўных манастыроў Беларусі, і кніга ігуменні Гаўрыілы з’яўляецца яшчэ адным важным крокам да ўзнікнення падобнай работы.

Кніга “Всерадостное заступление Белой Руси” складаецца з васьмі частак, кожная з якіх распавядае аб пэўным перыядзе ў гісторыі абіцелі. Першы раздзел прысвечаны з’яўленню і паўторнаму здабыццю цудатворнага абраза Жыровіцкай Божай Маці, а таксама гісторыі манастыра да 1613 года. Другі раздзел распавядае аб часах царкоўнай уніі, а трэці — аб перыядзе ад ліквідацыі уніі да пачатку Другой сусветнай вайны. Наступныя часткі кнігі прысвечаны лісам абіцелі ў часы Вялікай Айчыннай вайны і пасля яе заканчэння, аднаўленню манастыра ў галы перабудовы і сучаснаму перыяду. Асобны раздзел — аб жыццёвых шляхах і духоўнай спадчыне насельнікаў манастыра.

Увесь тэкст кнігі неўзабаве будзе змешчаны на сайце манастыра ў інтэрнэце. Прэс-служба Беларускай праваслаўнай царквы звярнула з просьбай да ўсіх, хто мае фотаздымкі і дакументы, звязаныя з гісторыяй Жыровіцкага манастыра, дасылаць іх для выкарыстання ў далейшых выданнях гэтай і іншых кніг, прысвечаных абіцелі.

Жыровічы і сёння, як у мінулыя вякі, багатыя на духоўныя скарбы ды гістарычныя цікавосткі. І ўсё-такі, сутыкаючыся з сучаснымі насельнікамі старых манастырскіх сцен, разумеецца, што галоўная тутэйшая каштоўнасць — самі гэтыя людзі. Дзякуючы такім працаўнікам вяртаецца жывоўніца абіцелі да сваёй ранейшай велічы і працягвае зберагаць духоўную спадчыну нашай зямлі.

5 лютага споўнілася 90 гадоў з дня нараджэння народнага артыста СССР Расціслава Янкоўскага. Чатыры гады таму ён пакінуў свет, да апошняга выходзіў на сцэну роднага Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М. Горкага, іграў вялікія ролі. “Сышла эпоха” — мы часта чуем гэтыя словы. Але няма ў іх ніякага перабольшвання, калі гаворка пра Расціслава Янкоўскага. 60 гадоў на сцэне аднаго з лепшых тэатраў Беларусі, больш за 160 спектакляў, бліскучыя драматычныя і трагічныя ролі ў тэатры і кіно, аддана любоў глядачоў і калег, прызнанне крытыкаў, званні і ўзнагароды. Да таго ж Расціслаў Янкоўскі быў і шматгадовым старшынёй кінафестывалю “Лістапад”, і стаяў на чале славутага рэжысёрска-акцёрскага клана Янкоўскіх...

Адзін з клана — Уладзімір Янкоўскі, сын, стаў знакамітым беларускім кінарэжысёрам. У дзень нараджэння бацькі мы папрасілі яго падзяліцца ўспамінамі і думкамі.

Спектакль “Макбет”. (1974 год).

Кінафільм “Я, Франціск Скоріна...” (1969 год).

Расціслаў Янкоўскі.

Уладзімір ЯНКОЎСКІ: “Тата быў сапраўдным рыцарам свайго тэатра”

— Калі згадваеш Расціслава Іванавіча на сцэне і на экране, калі перачытваеш яго біяграфію, чытаеш успаміны пра яго ці слухаш ягоныя інтэрв’ю, міжволі думаеш — у наш мігуслівы, прыземлены, падзелены на мноства дробных спраў і патрэбаў час, такіх людзей ужо няма. Прыгожы чалавек жыў прыгожа і цэльна...

— Маё глыбокае перакананне (хаця нехта са мной і паспрачаецца), што бацька быў адным з апошніх вялікіх драматычных артыстаў, “апошнім з магіканаў” вялікай тэатральнай школы. Разам з ім адыхла эпоха, у якой былі і Аляксандра Клімава, Віктар Тарасаў, Геннадзь Гарбук. У нашым часе я не бачу акцёраў такога ўзроўню, такога калібру і такой магутнасці. Найперш я кажу пра Беларусь, але ж так яно і ў нас існуе. Калі пераглядаеш старыя фільмы, напрыклад, з Марчэла Мастраяні, Алэан Дэлэона, Жан-Луі Трэнціньянам, то разумееш, што зараз нічога і блізкага да іх па харызме няма.

Нават у Галівудзе адыходзяць часы Аль Пачына, Джэка Нікальсана, вялікіх драматычных артыстаў. На змену ніхто не прыходзіць. Згадваю, як раней людзі глядзелі на тых жа Пола Ньюмана, Роберта Рэдфарда, Дэлэона, Мастраяні — і былі шчаслівыя, што бачылі іх, вачэй не маглі адарваць ад экрана. Мужчыны былі закаханымі ў актрыс — Клаўдзію Кардынале, Брыджыт Бардо, Сафі Ларэн, Мішэль Мерс’е. Вося я нармальны мужчына, але калі бачу маладога Алэна Дэлэона, у мяне ўнутры з’яўляюцца дрыжкі, а калі гляджу фільм “Басейн” з Рамі Шнайдэр — у мяне дух перахоплівае ад прыгажосці гэтай пары: акцёры даюць мне асалоду як твор мастацтва.

І мой бацька з ліку такіх артыстаў, ён быў харызматычным і неверагодна прывабным для жанчын, якія хадзілі ў тэатр глядзець на мужчыну сваіх мар. Таму зала заўсёды была поўная. Калі хавалі бацьку, я бачыў гэтых бабалеў — неверагодна кранальна.

— Як бы вы назвалі тую эпоху, якая сышла?

— Сышла эпоха куміраў. Кумірам быў Алес Янкоўскі — у кіно, Расціслаў Янкоўскі — у

тэатры. Бацька ж таксама меў вельмі добрыя і тонкія работы ў кіно — “Кафедра”, “Воляда большой, Воляда маленькій”. Але ён позна пачаў здымацца, гадоў у 50. І такі парадокс — шчырую вяломаць на ўвесь Саюз яму прынес не фільм, а мой кліп “Как поиграть в России вечера”, які ў свой час круціўся па тэлебачанні нон-стопам.

— У мінскі тэатр імя Горкага ён прыйшоў у 1957-м годзе, і застаўся яму верным да канца.

— Тата быў сапраўдным рыцарам свайго тэатра. Размаўляць з ім было проста немагчыма, бо ўсе спектаклі — толькі выдатныя, а тэатр лепшы ў свеце. Я перыядычна спрачаўся, бо сам люблю большую аб’ектыўнасць, але бацька абараняў свой другі дом менавіта як рыцар, у руках якога меч.

А колькі ж разоў яго спрабавалі перамаціць у іншы гарах! З Ленінграда славуты Ігар Уладзіміраў двойчы прывязджаў утвароваў, запрашалі бацьку і ў Малы тэатр у Маскву, з Кіева было нямаля прапаноў. Ён мог бы даўно з’ехаць, але ў Беларусі яму хуценька давалі ці чарговае званне, ці ордэн, ці кватэру — толькі каб утрымаць.

— Але я чытала, што калі Расціслаў Іванавіч ужо, можа, і быў гатовы пераехаць у Ленінград да Ігара Уладзімірава, вы, маленькі, чарговя раз захварэлі на запаленне лёгкіх, і ў ленінградскі клімат вам тады было нельга. То ніхто нікуды і не паехаў...

— Гэта прыкрысці. Хоць і пра маю тагачасную хваро-

бу праўда, і клімат мне быў бы шкодны... Але асноўная прычына ў тым, што пры першым памкненні да ад’езду прыкладалі ўсе намаганні, каб ён застаўся ў Беларусі.

— А потым Расціслаў Іванавіч ніколі не пашкадаваў аб тым, што ўсё жыццё правёў у Мінску і адпрацаваў — гэта ж неверагодная лёгка — амаль 60 гадоў у адным тэатры?

— Канешне, не шкадаваў, ён жа тут быў нумарам адзін, быў каралём. І ўсё яго любілі. Бо сам ён любіў і кінашчыўся пра акцёраў — увогуле быў чалавекам шырокай душы. Многім дапамагаў выбіваць званні — я сам не ўпэўнены, што гэта правільна — але так было. Яго паважалі ва ўладных структурах, прыслухоўваліся — таму ён здольны быў і з кватэрай камусьці дапамагчы, і пра районт у тэатры лакапаціцца.

Тэатр быў менавіта яго другім домам, сапраўдным домам: я быў зачаты ў гэтым тэатры, бо сям’я ж па першым часе жыла ў грымёрцы, і толькі, калі мама ўжо завяжарыла мной, мы пераехалі ў сваю першую кватэру на Кедышкі.

— Вы ж і самі нямаля працавалі ў тэатры імя М. Горкага, і менавіта акцёрам.

— Я адпрацаваў там 8 гадоў, іграў у некаторых спектаклях разам з бацькам. Але тады тэатр быў ужо не ў лепшай форме: Барыс Луцэнка ўжо не быў галоўным рэжысёрам, на сцэну выходзілі не хацелася, бо ў зале сядзела па 30–40 чалавек. І я пайшоў у кіно.

— Калі тэатр быў “не ў форме”, Расціслаў Іванавіч працягваў жа іграць...

— ...і працягваў казаць, і даказваць мне, што яго тэатр самы лепшы і спектаклі самыя таленавітыя. А я, маўляў, толькі ў сваім кіно разбіраюся. Але тэатр усё ж вызначаюць не акцёры, а рэжысёр, лідар. Барыс Луцэнка, несумненна, быў яркай фігурай, быў з’явай міжнароднага маштабу. Я памятаю шчаслівага бацьку пасля вяртання з фестывалю ў Штутгарце. Тэатр паказваў там “Макбета”, і артыстам уража-

Іван Паўлавіч і Марына Іванайна Янкоўскія з сынамі: Расціслаў — курсант спецшколы Ваенна-Паветраных сіл № 14, Алес і Мікалай. (Ленінабад, 1946 год).

ныя глядачы 15 хвілін аплазівалі, не адпускалі — усё знятае на кінастужку, можна пабачыць. Для бацькі гэта быў самы сапраўдны тэатральны трыумф.

— Вы бачылі, думаю, нямаля пастацовак, дзе іграў Расціслаў Іванавіч. Што найбольш уразіла?

— У мяне ёсць яркавыя успаміны з дзяцінства — я захапляўся бацькам у ролі Антонія ў шэкспіраўскай спектаклі “Антоній і Клеопатра”. Калі ён выходзіў у даспеках, у рымскім убранні з аголенымі нагамі, усе жанчыны ў зале абміралі, адусюль чуліся ахі і охі. І калі спектакль ужо знялі з рэпертуару, бацька прынес мне гэты самы бутфорскі

рымскі меч, я з ім гуляўся. Канешне, найвядомейшая яго роля ў спектаклі “Макбет”, але згадваюцца больш незвычайныя. Лічу, што адным з пераломных у татавай кар’еры быў спектакль “Последние” Максіма Горкага, спектакль Уладзіміра Маланкіна і Барыса Луцэнкі, — ён там іграў паралізаванага Якава. І гэта была менавіта характарная роля, што бацьку раней было не ўласціва. Па выніку ён сыраў выдатна — на прэм’еры я сам разам з залай умываўся слязьмі, так шкада было гэтага Якава. Вельмі здорава ў яго атрымаўся і спектакль “Гнездо глухаря”, трэба згадаць таксама “Земляничную поляну” і “День уходит в ночь”.

Тэатр адсвяткаваў юбілей артыста

90 гадоў з дня нараджэння народнага артыста СССР Расціслава Янкоўскага Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М. Горкага адзначыў адкрыццём выставачнай кампазіцыі ў фазе тэатра і невялікай імпрэзай, якая сабрала мноства знакамітых акцёраў, рэжысёраў, пачэсных гасцей і членаў сям’і Расціслава Янкоўскага. Перад гэтым гасці і родныя ўсклалі кветкі да помніка вялікаму артысту на Усходніх могілках у Мінску.

Надзея КУДРЭЙКА

Выстава ў сценах тэатра рыхтавалася сумесна з Нацыянальным гістарычным

музеем Рэспублікі Беларусі. На ёй прадстаўлены не толькі мноства цікавых і рэдкіх фотакадраў з творчага жыцця акцёра, але і сцэнічныя касцюмы, мемурыяльны рэчы, узнагароды, і прадметы з яго

асабістага жыцця, перададзеныя на выставу сям’ёй. І хоць тэатр імя М. Горкага зараз знаходзіцца на рамоне, для вечара-прысвячэння Расціславу Янкоўскаму ў ім знайшлася ўтульная і атмасферная прастора — малая зала, так званы “Тэатр пад купалам”.

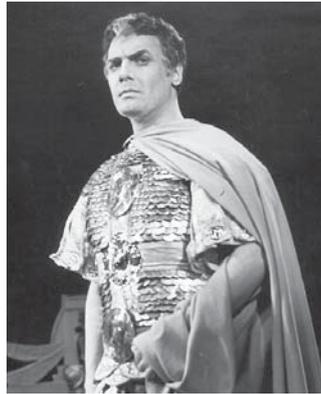
На сцэне — аднаго боку фотапартрэт артыста, з другога — яго жывапісны партрэт у ролі Макбета, трон з мядзвейай шкурай і каронай на ім. Вечар для сваіх — акцёраў славутага тэатра, родных Янкоўскага, людзей, што хацелі падзяліцца ўспамінамі, распавесці якую

гісторыю, прызнацца ў любові. Таму і атмасфера панавала нязмучаная — людзі і смяяліся, і заміралі ў смутку. Пачалася імпрэза з хвіліны маўчання. У дзень нараджэння Расціслава Янкоўскага, 5 лютага 2020 года пакінуў свет яго сябар, рэжысёр, з якім разам яны стварылі нямаля выдатных пастацовак, Барыс Луцэнка.

І нават выступленні афіцыйныя асобы былі зусім неафіцыйнымі — не па паперы казалі шчырыя і вельмі цёплыя словы. У імпрэзе прынялі ўдзел намеснік міністра культуры Беларусі Наталія Кар-

Спектакль “Вечность на двоих”. (2015 год).

Спектакль “Антоний и Клеопатра”. (1964 год).

Кароль на сцэне і ў жыцці

Думаю, бліскучым быў спектакль “Двое на качелях” — мяне, малага, яшчэ не пускалі — з таксама вялікай артысткай Аляксандрай Клімавай. Клімаву я потым бачыў у іншых спектаклях, і ўяўляю, як гэта было магутна, як гэта ўражвала: яшчэ ж глыбокі Савецкі Саюз, а тут амерыканская п’еса, героі на сцэне п’юць віскі, паліць цыгарэты, мужчына і жанчына, каханне, складаны ўзаемаадносіны...

— З вашым бацькам такі рэдкі выпадак, што і на прапэсіі гадоў пасля смерці не пачуеш аб ім дроннага слова, як гэта здараецца са многімі вядомымі людзьмі, публічнымі персонамі.

— Таму што ён не быў інтрыганам, нікому не зайздросціў — быў цалкам самадэстатковым ча-

лавекам. Здавалася б, у брата Алега такая мегапапулярнасць, але ён і яму ніколі не зайздросціў, наадварот — вельмі шчыра любіў. Вось якая ў бацькі была дзіўная якасць — не зайздросціў і не плёў інтрыг. Заўсёды адкрыта казаў тое, што думаў. Ён быў каралём!

— Але як такі кароль з’явіўся з тых няпростых жыццёвых абставін, што былі, — Алэса, Рыбінск, Джэзказган, Ленінабад, рэпрэсаваны бацька, вайна і гэтак далей?

— Лёс, выпадакі гены. Мой дзед Павел Іванавіч Янкоўскі быў шляхцічам, штабе-капітанам лейб-гвардыі Сямёнаўскага палка, служыў у Пецяр-

савіку запатрабаваў справядліва за вераснёўскую двойку ці выклік бацькоў у школу... У той жа час незабыўныя моманты, калі ты запэўваеш яму на каленкі і разам з ім у абдымкі сцяпаш: “Каховка, Каховка, родная вінтовка!” І слёзы ліюцца. Гэта самыя дарагія моманты былі ў дзяцінстве. Канешне, калі я ўжо падрос, то ў нас з’явіліся агульныя творчыя інтарэсы — літаратура, музыка, жывапіс. Я ж вучыўся ў мастацкай школе, і бацька вельмі цікавіўся тым, як я маляю.

— А гэта сапраўды так, што менавіта Расіслаў Іванавіч па выніку прывёў сваіх братоў, дзя-

бургу. У нас быў маёнтак пад Віцебскам — усё, канешне, забралі бальшавікі. Дзед двойчы арыштоўвалі, ён потым рана памёр. А я ж ніводнага свайго дзёда не бачыў, адну толькі бабулю. Канешне, жыццё сям’і ў Казахстане, і ў Таджыкістане зусім не дваранскім жыццём. Бацька папрацаваў і на аўтастанцыі, і шмат дзе. Акцёрам стаў без спецыяльнай адукацыі, іграў у Ленінабадскім тэатры. А мінскі тэатр быў там на гастроліх, пабачыў маладога таленавітага акцёра і запрасіў да сябе.

— Мабыць, гэтую самадэстатковасць яму давала і сям’я — ён не стаміўся казаць, што гадоўнае яго апірышча ў жыцці — жонка...

— Несумненна! Мама давала яму вялікі стымул, была верным памочнікам. Я цяпер і па сабе разумею, што сапраўдная жонка, якая цябе кахае і трымае сям’ю, гэта асноўны стрыжань жыцця. Калі ты разумееш, што дома ўсё ў парадку, што цябе не падвядуць і не падмануць, можна спакойна займацца творчасцю — што бацька і рабіў. Вось намі — дзецьмі маленькімі — ён не вельмі самі па сабе, бо і мама з ранку да ночы была на працы. Калі я раз у паўгода трапіўся бацьку на вочы, і ён быў не ў гуморы — то пачынаў правярць школьны дзёнік адразу за паўгода: мог, напрыклад, у

цей, плямешкаў у тэатр і кіно, што тэатральны клан Янкоўскі заснаваў ён?

— Несумненна. Я магу сказаць такую даволі страшную рэч — і сам клан Янкоўскі існаваў толькі дзякуючы бацьку. Ён усіх збіраў, заўсёды быў лідарам сям’і, вельмі ёй ганарыўся. Як не стала яго, як не стала Алега, і клана больш няма — маскоўскія самі па сабе, мы тут у Беларусі самі. Няма таго, хто ўсіх любіў і аб’ядноўваў. Любоўю да тэатра, канешне, усіх заразіў ён, усе глядзелі на яго. Алега ж калісьці, калі ён не жадаў вучыцца, да нас у Мінск дасылалі скончыць 9-ты і 10-ты класы. І на сцэну ў Рускім тэатры Алэг выхадзіў. У такіх абставінах немагчыма было не захапіцца тэатрам.

— Расіслаў Іванавіч многа гадоў быў старшынёй міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”. І перажываў за лёс беларускага кінамографу, спадзяваўся, што калі-небудзь у нас з’явіцца маштабны гучны кінапраект. Фільм “Купала”, які вы ў якасці рэжысёра знялі ў мінулым годзе, гэта, мабыць, як выкананне заповітаў бацькі.

— Бацька марыў, каб я зняў вялікае кіно, бо бачыў мой патэнцыял. Да “Купалы” я зняў 21 тэлевізійны праект — серыялы, тэлефільмы, а для вялікага экрану гэта мая першая праца. На жаль, бацька крыху не дажыў да здзяйснення сваёй мары, але, я думаю, ён мне зараз дапамагае зверху.

чэўская, прадстаўнік прэзідэнта Расійскай Федэрацыі па міжнародным культурным супрацоўніцтве, пасол па асобых даручэннях Міхаіл Швэйдкой, старшыня Саюза тэатральных дзеячаў Беларусі драматург Аляксей Дударэў. Настаяцца храма-помніка Усіх Святых протаіероі Фёлар Поўны асабліва адзначыў адкрыццё Расіслава Янкоўскага да людзей і яго прыроджаную высакароднасць. Сваімі гісторыямі падзяліліся Старшыня гільдыі акцёраў Беларусі актрыса Святалана Сухавей, мастацкі кіраўнік тэатра імя М. Горкага Сяргей Кавальчык, дырэктар Эдуард Герасімовіч і рэжысёр Валянціна Еранькова, аўтар кнігі “Янкоўскі — артыст”

крытык Таццяна Арлова. Актрысы Аксана Лясная і Вераніка Пляшкевіч расказалі пра найлепшага і свайго найлюбімэйшага партнёра на сцэне. Вёў праграму Андрэй Душачкін.

Усе добрыя словы пра Расіслава Іванавіча госці адрававалі і жонцы артыста Ніне Давыдаўне, якая з сынам Уладзімірам, нявесткай і ўнукам сядзела ў першым шэрагу. Усе ведаюць, што значыла жонка для гэтага артыста, як яна яго падтрымлівала не толькі ў жыццёвых, але і тэатральных справах. Ніна Давыдаўна адказала на шматлікія ўспаміны пра любоў і адданасць мужа тэатру імя М. Горкага, “рыцарам” якога ён быў, якому су-

жыў і пра які кляпаціўся, дапамагаючы хоць акцёрам, хоць самім сценам тэатра — калі “выбіваў” рамонт ці нешта падобнае (а і пра гэта з удзячнасцю неаднойчы згадваўся на вечары), блаславіўшы тэатр.

— Дарагія мае артысты, гледачы, драматургі... Ён усіх вас вельмі любіў, тэатр быў яго родным домам. Я ведаю, што ўсё зроблена ім для гэтага тэатра, ён пакінуў тут, пакінуў у гэтых сценах, пакінуў у нашых сэрцах. І дай Бог гэтай тэатру ўсяго найлепшага! Каб у вас было многа добрых спектакляў, каб у вас былі поўныя залы, каб глядач ішоў з тэатра заўсёды ў захапленні і з жаданнем вярнуцца ізноў. Дзякую вам за ўсё!

Фота прадстаўніц тэатрам

На адкрыцці выставы ў тэатры.

Пісаў калісьці пра інтэр'еры бібліятэк, якія павінны настройваць чытача на лад спакойнага сузірання ўласнай душы. Маўляў, найлепшая аздаба кніжных стэлажоў і паліц — рэчы-творы з нацыянальным каларытам, што выйшлі з-пад рук беларускіх майстроў. І ўстаноў такіх бачыць мне давалося вельмі шмат. Пра яшчэ адну напісала бібліятэкар з аграгарадка Каменны Лог (Ашмяншчына) Алена Таўкінь. У яе бібліятэцы захоўваецца калекцыя ручнікоў і посіцілак-вышыванак, зробленых мясцовымі бабулямі. Пэўным рэчам — за 80 гадоў. Усе яны арганічна ўпісаліся ў бібліятэчны інтэр'ер і стварылі непаўторнымі сваімі фарбамі атмасферу хатняй камфортнасці і душэўнага спакою.

Час, павязаны ручніком

Яўген РАГІН

Алена Таўкінь распавядае далей, што імправізаваны музей сярод кніг — жывы і пастаянна працуе на папулярнасць нашай мастацкай спадчыны. Апошні прыклад таму — правядзенне ў бібліятэцы этнаграфічнай гадзіны “Повязь часоў — беларускі ручнік”. Сабраліся чытачы, гаварылі пра ролі ручніка ў радзімна-хрэсьцінскай, вясельнай, пахавальна-памінальнай абраднасцях. Бібліятэкар дала характарыстыку тыпаў ручнікоў, характэрных для пэўных гісторыка-этнаграфічных раёнаў. Присутныя актыўна ўключыліся ў размову аб сімвалічных сэнсах ручніка. Згадалася, што ручнік — гэта шлях, гэта повязь пакаленняў, увабленне дабрыві і зашыфраваны ў арнаментэх код сялянскага жыцця. Колькі гадоў прайшло, а нікі на вышытцы — гэтыя ж яркія. І не ў фарбах, напэўна, справа, а ў вышэйшым прызначэнні: не можа быць сімвал жыцця цыянным.

Ручнік на вяселле майго малодшага сына вышывалі па маёй просьбе ў Неглюбчы. Большай святыні, чым гэты шуд, у яго пакуль няма. Калі прыязджаў ў госці, люблю глядзець на гэтую “сцезку для шчасця”. Уражанне такое, што круглы год растуць на ёй яркія лугавыя кветкі. Вось такая велікая магутная неглюбскага ткацтва.

А бывае яшчэ гістарычная веля. Пра ейныя карані распавяда загалдык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Ашмянскай раённай бібліятэкі Святлана Галінская. Расповед гэты — па прычыне 80-годдзя з дня ўтварэння раёна. Складнікі згаданай велічы — сьлынным людзі краю, што стварылі і перадалі спадкаемцам багатую культурную ды творчую спадчыну. Пра гэта шла гаворка на краязнаўчым вечары “Шлях і лёс твой, Ашмяншчына”. “На мерапрыемства былі запрошаны вучні сярэдняй школы № 3, — піша Святлана Га-

лінская. — Дзейнічала выстава “Мой край — часцінка вялікай краіны”, дзе былі прадстаўлены кнігі і матэрыялы перыядычных выданняў пра раён, яго знакамітых людзей, а таксама — творы мясцовых літаратараў пра свой край. Дэманстраваліся відэафільм “Ашмяншчына мая”.

Шлях да Веры заўжды бывае пакручастым. Але толькі ў выніку яго ў сэрцы пасяляецца Бог. Да навучэнцаў Ліцускай дзіцячай школы мастацтваў прыйшоў настаяцель храма Хрыста Збаўцы протаіерэй Вадзім Рубан, якому давалося бачыць насельніцаў Жыровіцкага Свята-Успенскага мужнскага манастыра, жыць з ім, слухаць неверагодныя гісторыі збаўлення ад хвароб і немачы, дзякуючы малітвам да цудатворнага Жыровіцкага абраза Божай Маці. Да яго 550-годдзя юныя мастакі і іх настаўнікі адкрылі выставу работ, а спіс з цудатворнай іконы айцец Вадзім Рубан падараваў дзіцячым установе.

Памяненны абраз — адна з найбольш шанаваных хрысціянскіх святынь на Беларусі. Школа іканапісу стараабрадскай Веткі — таксама беларуская святыня. У музейнай экспазіцыі дзейнічае майстэрня іканапісца. Тут шануюцца імёны майстроў. Да прыкладу, Рыгор Рагаткін пісаў сваю ікону “Іаан Багаслоў у маўчанні” ў 1929 годзе. На плячы ў Іаана — анёл, які забараняе яму казаць пра канец свету... Літаральна праз год ваяўнічыя атэісты ад савецкай улады пачнуць тапіць абразамі грамадскія лазні. А веткаўскае “багамазы” насуперак усяму не баяліся ствараць свае іконы ў акладах, разба якіх нагадвала райскі сад, спісаны з сада веткаўскага. Не баяліся Рыгор Паўлікаў, Сімяон Зайцаў. Да слова, у гэтую нядзелю ў Нацыянальным мастацкім музеі намеснік дырэктара Веткаўскага музея Галіна Нячаева будзе выступаць з лекцыяй пра веткаўскіх іканапісцаў, якія былі да канца адданыя абранай справе.

Іноў Ашмяншчына. Але спачатку была якая прэамбула. Раней у кожнай высокай

- На здымках:
- 1 “Музычны мікс” у дзеянні.
 - 2 M&Dance па-бабруйску.
 - 3 Акцыя “Чытаем разам” у Навагрудку.
 - 4 Баруны: рэчы з бабулінага куфэрка.

бабулі быў куфэрка, зроблены не абы-якім майстрам па вельмі важнай замове. І захоўваліся там такія цуды, што і ўявіць цяжка. Зніклі куфэркі — і народныя казкі сталі менш цікавымі. У вёсцы Баруны вырашылі вярнуць куфэркавае шчасце. Фальклорную праграму тут назвалі “Бабулін куфэрка” і дасталі алтуль і колішнія сялянскія апранахі ды старадаўнія кулінарныя рэцэпты, ручнікі ды сурвэткі, дываны ды посіцілкі, а яшчэ — дзівочы бясценны пасаг... Акрамя ўсяго гэтага, як распавядае загалдык сельскага клуба Алена Алышук, прысутныя дзеці ўбачылі прас на вуглях, кацялок і маслабойку, газавую лямпу. А яшчэ выцягнулі з бяздоннага куфэрка кош, поўны... гульняў, прымавак ды прыказкаў. Хто з вас, да прыкладу, ведае гульні “Клёк”, “Падушачка” і “Каса”? А ў аграгарадку Баруны, аказваецца, ведаюць. Шчаслівя.

Вельмі актуальны анонс з вёскі Жытомя Гродзенскага раёна. Напрыканцы лютлага ў старасвецкім парку будуць клікаць вясну. У доўгачаканай акцыі возьмуць удзел народны тэатр народнай песні “Магуліна песня” Жытмянскага

дома фальклору, народны фальклорны гурт “Жывіца” Квасоўскага цэнтра культуры і развіцця народнай творчасці. У іх выкананні і прагучаць вяснянкі, кожны куплет якіх заканчваецца працяглым “гу-у-у”. Гасцей просяць быць не гледачамі, а ўдзельнікамі, бо, па меркаванні мясцовых работнікаў культуры, “толькі

так можна сапраўды адчуць і зразумець традыцыю”. І не паспрачаецца.

Цягам года ва ўсіх публічных бібліятэках Навагрудскага раёна пройдуць мерапрыемствы абласной акцыі “Чытаем разам”. Загалдык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Навагрудскай раённай бібліятэкі Іна Шаўчук піша: “Мэта акцыі —

прыцягненне грамадства да чытання беларускай літаратуры. Адно з мерапрыемстваў праекта прысвечана майстру гістарычнай прозы Леаніду Дайнеку, якому сёлета споўнілася 60 гадоў. У бібліятэку завіталі з гэтай нагоды мясцовы пісьменнік Міхал Зінок і вучні сярэдняй школы № 1. Адбылася размова пра істэрыю, пісьменніцкі талент і культурную спадчыну нашай краіны”.

Нізка навін з **Бабруйска**. Металыст культурна-мастацкага сектара палаца мастацтваў Ірына Аўсяннікава распавядае, што ў дыска-залу ўстановы для ўдзельнікаў узорунага харэаграфічнага калектыву “Крынічка” прайшла канцэртна-пазнавальная праграма “Талерантнасць — дарога да міру”. Гаворка ішла пра наяўнасць такіх якасцяў як адказнасць, добразычлівасць, стрыманасць, цярпнасць. Удзельнікам быў прапанаваны адпаведны тэст. Потым выступілі салісты вакальнай студыі “Крэшчэнда”.

Другая інфармацыя — пра канцэртную праграму “Музычны мікс” для насельніцаў санаторыя імя Леніна. Выступілі два калектывы палаца: народны эстрадны ансамбль “Саўдн” і ўзорны танцавальны гурт “Чабарок”.

Трэцяя навіна з **Бабруйска** належыць мастацкаму кіраўніку палаца мастацтваў Наталлі Шулікавай. Яна піша: “25 студзеня ў Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча адбыўся IV Рэспубліканскі конкурс танцавальнага мастацтва M&Dance. У ім бралі ўдзел харэаграфічныя калектывы ўстаноў адукацыі, культуры, прыватных школ танца. Узрост удзельнікаў — ад 3 гадоў да 16-ці і вышэй. Бабруйскі палац прадстаўляў ўзорны харэаграфічны калектыў “Крынічка” і студыя арабскага танца “Шахрызад”. Па выніках конкурсу нашы калектывы атрымалі дыплом першай ступені ў намінацыях “Сучасная харэаграфія” і “Усходні танец”. Удзячныя пісьмы ўручаны кіраўнікам згаданых ансамбляў — Ірыне Міхневіч і Анжэліцы Прахараўка”.

Адным радком навіны са **Смаргоншчыны**. Аўтар — дырэктар РЦК Галіна Крашнячок. У Доме культуры **Крэва** падчас вечара адпачынку выступіла дзіцячая тэатральная аб'яднанне “Дамавічок”... Супрацоўнікі **Львоніцкага** сельскага клуба падрыхтавалі для састарэлых людзей філіяла цэнтра сацыяльнага абслугоўвання канцэртную праграму “Мая Беларусь”... Клубныя работнікі аграгарадка **Жолішкі** правялі святочную праграму для ўсіх Тацян свету... Смаргонскі РЦК прапанаваў вучням 1-4 класаў музычна-гульнёвую праграму.

Дзякуй за ўзаемадзеянне! Сустронемся праз тыдзень.

K

Яна прыцягвае да сябе позіркі мінакоў. Пяшчотная, сціплая, мілая, з прыгожымі славянскімі рысамі твару. Такі дзявочы вобраз з лёгкасцю можна знайсці ў народных казках. Дзіяна Бранцэвіч — дызайнер-мадэльер. Не хачу ўжываць слова “будучы”. Хаця можна было б. Дзіяна пакуль не дыпламаваны спецыяліст. Тым не менш яе творчая думка працуе даволі эфектыўна. У гардэробе дзяўчыны нямала аўтарскіх рэчаў, у якіх няцяжка разгледзець элементы этнастылю.

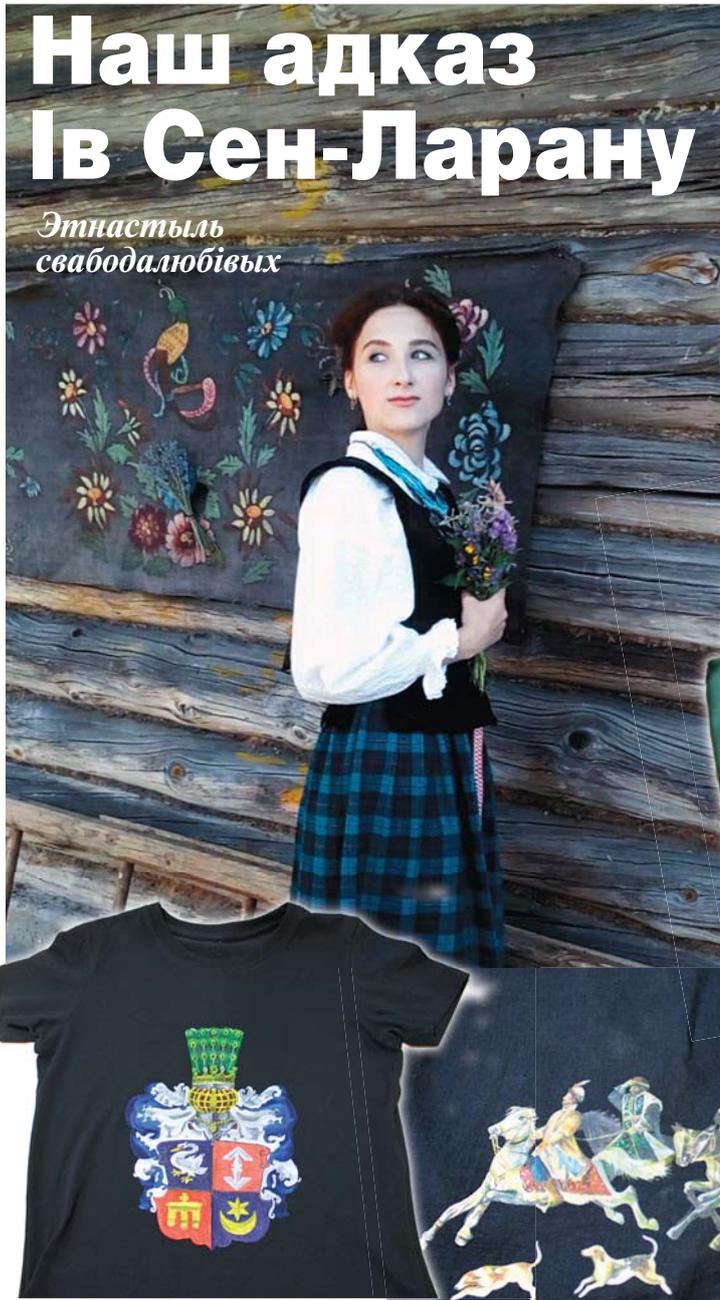
“ФІШКІ” ЮНАГА ДЫЗАЙНЕРА

Дзіяна з’явілася на свет, калі людзі адзначалі Міленіум, - 1 студзеня 2000 года. Былі ўсе спасылкі на тое, што нарадзілася незвычайнае дзіця... З малых гадоў яна любіла маляваць дзяўчынак у прыгожых сукенках. Пасля пачала лялек апрацаваць у модныя рэчы, ствараючы сваімі рукамі. Дзіянае захапленне перарасло ў дарослае жаданне стаць дызайнерам-мадэльерам.

Пасля школы дзяўчына паступіла ў Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы на факультэт “Дызайн адзення і тканіны”. І вось-вось адзначыць свой медыум ва ўніверсітэце. Дарэчы, у групе з дзесяці чалавек да трэцяга курса затрымаўся толькі шэсць. Самых улюбёных у будучую прафесію.

Нацыянальныя калекцыі сусветна вядомых куцюр’е Ів Сен-Ларана, Кензо Такада, Жана-Поля Гашье сталі “фішкай” іх творчасці. Лічыцца, што адзенню з элементамі этнічнага стылю аддаюць перавагу свабодалюбівыя, арыгінальныя асобы. Яно, гэтак адзенне, нясе непаўторныя, рэдкія і ўзвышаныя флюіды мінулага, у якіх усавабляюцца паданні, традыцыі, рытуалы беларускага народа.

“Мая мама цікавіцца традыцыйнымі народнымі

Наш адказ Ів Сен-Ларану

Этнастыль свабодалюбівых

На здымках: Дзіяна Бранцэвіч у вілейскім строі; сумка з выявамі ісітных аленяў; герб роду Крыштофа Завішы; “Дзікае паляванне караля Стаха” на спадніцы.

танцамі, сама добра танцуе, часта бывае на этнафестывалях, — зазначае Дзіяна. — І мяне да гэтай справы далучыла. Разам мы сталі вывучаць гісторыю народнага касцюма. У

выніку — мінулай восенню на абрадавае свята “Багач”, якое ладзілася ў Вязынцы, мы паехалі ў новым убранні. Прэзентавалі поўны вілейскі строй, які стварылі самі”.

МІКС АБЛАВУШКІ І КАПТУРКА

Этнастыль прысутнічае і ў паўсядзённым жыцці Дзіяны. Спачатку яна пачала шыць торбы і аздабляць іх вышыўкай. Нядаўна дзяўчына даведлася

пра маляваныя дываны, якія былі знойдзены на Сморгоншчыне, і стала пераносіць сюжэты карцін на свае торбы. У калекцыі Дзіяны пакуль тры сумкі з выявамі казачных паўлінаў і аленяў. Адна — аздаблена элементамі ткацтва, гэты від народнай творчасці дзяўчына асвойваць пачала зусім нядаўна.

“Для мамы я хачу зрабіць сукенку з такімі ж кветкамі, якія малявала мастачка Ніна Бохан на святочным настольніку. А сабе на канікулах буду шыць арыгінальны галаўны ўбор — своеасаблівы мікс шапкі вушанкі і каптурка (народнага галаўнога ўбору) з вілейскага

ПРА ШТО ПРЫЕМНА ДУМАЦЬ

Пакуль жа аўтар гэтых радкоў у захапленні ад сарафана, на які малалы дызайнер перанесла сюжэт з аповесці Уладзіміра Караткевіча “Дзікае паляванне караля Стаха”, і майкай з выявай герба Крыштофа Завішы.

“Маё дзявочае прозвішча Завіша, — удакладняе Эдзіта Бранцэвіч, маці Дзіяны. — З дзіцінства бабуля вхоўвала мяне як шляхцянку. Да пяці гадоў са мной гаварылі толькі па-польску. Бабуля часта ўспамінала магната, рыцара Завішу Чорнага. Ён — легенда Польшчы, ідэал для тамтэйшых скаўтаў. Крыштоф Завіша жыў у XVII стагоддзі. Пісар літоўскі, староста мінскі і браслаўскі, вялікі маршалак надворны, кашталян віленскі. Валодаў маёнткамі ў заходняй, паўночнай і цэнтральнай Беларусі. Мы не можам дакладна сцвярджаць, што ён мае дачыненне да нашага радаводу. Але думаць пра гэта прыемна”.

Пакуль жа згаданая інфармацыя — падстава для далейшага глыбокага гістарычнага даследавання. Але ніхто не забараняе выкарыстоўваць геральдыку ў якасці аздаблення на майках.

ЛЕПШЫ СЯБАР ДЗЯЎЧЫНЫ

Дарэчы, Дзіяна стварае не толькі адзенне і торбы, але і ўпрыгожванні ў стылі “этна”. Дзяўчына — уладальніца ўнікальных пацеркаў, якія гарманічна завяршаюць яе вобраз.

Хто сказаў, што лепшыя сябры дзяўчат — гэта брыльянты? Вельмі спрэчнае сцвярджанне, на мой погляд. Каб выглядаць шыкоўна, не абавязкова насіць каштоўныя ўпрыгожванні. І Дзіяна яскрава гэта пацвярджае.

Галіна АНТОНАВА
Фота аўтара і з архіва Дзіяны Бранцэвіч

Каардынатар праекта “Традыцыйныя строй” Віталь Чымбур паведаміў “К”, што іміджавая доўгатэрміновая акцыя накіравана на відафіксацыю аўтэнтычных рэгіянальных строяў і інтэграцыю іх у сучаснае грамадства. Праект рэалізуецца сумесна з Цэнтрам даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Яўген РАГІН

А пачалася ўсё з 2010 года, калі Сяргук Доўгушаў утварыў этна-гурт Vuraj і пачаў эксперыментаванне з палескім фальклорам. Эксперыменты прывялі да аўтарскага перастварэння аўтэнтыкі. Далей — болей. На базе этна-гурта была створана грамад-

Vuraj — “Этнатрадыцыя” — “Традыцыйны строй”

ская суполка “Этнатрадыцыя”, якую ўзначаліў таксама спадар Доўгушаў. А “Этнатрадыцыя” ў сваю чаргу спарадзіла праект “Традыцыйны строй”. Каардынатарам яго і стаў Віталь Чымбур — сябра “Этнатрадыцыі” і энергетык па прафесіі. Працэс цалкам лагічны. Аўтэнтыка ў фальк-рокавых спевах не магла не прывесці да аўтэнтыкі ў сцэнічных строях, і не толькі ў сцэнічных.

Сталых спонсараў у арганізацыі і праекта няма. Спандзяюся — пакуль. Асноўны прынцып дзейнасці, калі можна так сказаць, — валанцёрскі. Вось пра што распавядае Віталь Чымбур: “Вынік праекта “Традыцыйны строй” — першая онлайн-энцыклапедыя аўтэнтычных традыцыйных

строяў Беларусі. Яна змесціць каля 154 відэакліпаў ды шэраг майстар-класаў. Да кожнага відэакліпа будзе далучана адмысловая інфармацыя з дэталёвым тлумачэннем рэгіянальных адметнасцяў. Энцыклапедыя прызначана і для недасведчанага карыстальніка. Эстэтычнае задавальненне дапаможа разумна асабліваццаў нашай традыцыі. А пераклад на англійскую мову прывябіць і міжнародную аўдыторыю”. Віталь Чымбур падкрэслівае, што каманда праекта заўжды гатова супрацоўнічаць з усімі ахвотнымі. А пакуль вядуцца навуковыя даследаванні, назапашваецца фальклорны матэрыял.

Першыя вынікі праекта.

Фота прадастаўлена арганізатарамі праекта

17 снежня 2019 года на чарговым з'ездзе Беларускага саюза мастакоў быў абраны старшынёй Глеб Отчык. Малады манументаліст Глеб Отчык — сын вядомых гомельскіх мастакоў Таццяны і Анатоля Отчыкаў. Апошнія колькі гадоў выконваў абавязкі першага намесніка старшыні БСМ, якім два тэрміны кіраваў Рыгор Сітніца. Хто ён, новы 36-гадовы старшыня? Якімі каштоўнасцямі Глеб Анатолевіч плануе нагрузыць “карабель беларускага мастацтва” і, галоўнае, куды і як яго скіраваць?

ДРАКОН — ГЭТА ДУХ ЗМЕНАЎ

...Уразіў калісьці дракон-цмок гомельскага хлопца-школьніка. І захачэлася хлопцу тую шматгаловую істоту “ажывіць”, стварыць рэальна. І хлопец стварыў таго дракона! З пластыліну, які пазычыў ва ўсіх сваіх азнакашнікаў Гомельскай школы. Нават атрымаў свой першы ганарар — дзве бляшанкі злучонкі, якія юнаму скульптару за пластылінавага дракона даў яго аднагодка. І сімвалічным стаў той дзіцячы пластылінавы дракон-цмок! Бо праз чвэрць стагоддзя дарослы, сталы мастак палічыў на радзіму другога, усходняга казанка Дракона — у Кітай. Паляцеў, каб тамтэйшыя юнакі ды дзяўчаты па карцінах мастакоў Беларусі пазнаёміліся з еўрапейскай экзатыкай: блакітам адзінаціцца тысяч азёр, дзвядцятці лішнім тысяч рэк, ізумрудам бясконых лясоў, пушчаў, уробленых паляў.

РАДАВОД

Я: Акуль такое для Беларусі доволі рэдкае прозвішча Отчык?
О: Мае продкі па лініі бацькі з Гомельскай вобласці Калінкавіцкага раёна. Адна з версій паходжання нашага прозвішча такая: калісьці пры высюпапаласных асабах былі першыя саветнікі па эканамічных пытаннях. Колькі гадоў таму мы з бацькам згэйснілі спробу вызначыць наш радавод. Мы дайшлі да шостага калена. Але мы працуем. Вунь у немцаў амаль кожны ведае свой радавод да дванацатага — трынацатага калена! Так што ў нас яшчэ шмат спецыяльнай даследчай працы. Кожны павінен ведаць свае карані, адкуль ён, хто яго прадкі...

Я: Самыя першыя мастацкія ўражаны?

О: Думаю, што натуральныя, вясковыя. Мяне ў дзяцінстве на тры месяцы завозілі ў вёску да бабулі, што ў Калінкавіцкім раёне. Бабуля ткала ручнікі, і вось гэтыя ўсе прыстасаваныя, кросны моцна мяне ўразілі. Я ўважліва назіраў увесь працэс з'яўлення ручнікоў, і гэта мне вельмі падабалася. Бабуля, дзядуля — першыя, хто далучылі мяне да прыроды, бадай, да

Лінія кіравання ў лініі стварэння

Пра гэта распавядае новы старшыня Саюза мастакоў Беларусі

жыцця, ад іх я натхніўся прыгажосцю, натуральнасцю вясковага наваколля.

ВЫБАР

Я: А калі ж пачалося мастацкае выхаванне?

О: Даволі позна. Гадоў у дзесяць дзед з бацькам спяхліліся: трэба б сына-ўнука рыхтаваць. Папрыхтавалі, і я паступіў і з адзнакай скончыў Гомельскую мастацкую школу. Трэба было паступаць далей. Але мой узровень быў прыкладна трэцяга курса Гомельскай мастацкай вучэльні. Таму мы вырашылі, што трэба ў Мінск — так, так, я паступіў у “парнат”, у Гімназію-каледж імя Івана Ахрэмчыка. (Д.Я. — навучэнцы гімназію-каледж жартам называюць “парнатом”). “Парнас”, бо — для адораных дзяцей, а пры ім — інтэрнат, вось і пайшло: “парнат”.

Я: Чаму ўсё ж жывапіс, а не скульптура? Гэты від мастацтва ж прыцягваў з дзіцтва?

О: Я выбраў пасярэдзіне — манументальны жывапіс, які ў пэўным сэнсе аб'ядноўвае і скульптуру, і жывапіс. Хаця зараз планую заняцца скульптурай, мне гэта вельмі дападобы. А жывапіс — мае творчае, мастацкае хобі, спецыяльнасць жа мая — манументальна-дэкаратыўнае мастацтва. Гэта роспісы храмаў, палацаў.

Я: А якія храмы распісалі?
О: Напрыклад, храм у вёсцы Вішнева Гарадзенскай вобласці.

МАСТАЦКІЯ ПРЫНЦЫПЫ

Я: У некаторых артыкулах значыцца, што мастак Глеб Отчык — прадстаўнік новага накірунку ў беларускім мастацтве. Патлумачце, што ў вашым разуменні “новы накірунак”?

О: Гэта, канечне, складанае пытанне. Мы спрабуем змяніць агульную мастац-

кую сітуацыю ў нашым грамадстве. Пакуль выяўленчае мастацтва з'яўляецца больш элітарным, ім цікавіцца не так шмат гледачоў. Вось у апошніх выставачных праектах мы прапанавалі калекцыю нашых карцін, умоўна больш набліжаных да гледача, каб нашы творы былі яму зразумелымі, а ідэі — запатрабаванымі.

ПРАБЛЕМЫ І ЗАДАЧЫ

Я: На чым вы, яшчэ намеснікам Рыгора Сітніцы, засяроджалі ўвагу?

О: Надзённай праблемай былі і ёсць эканамічныя: кошты за арэнду майстэрняў, падаткі. Аднак, уладца сабе тое рашыць. Скажам, мы дабіліся значнага зніжэння кошту арэнды за майстэрні скульптару, што па вуліцы Гая. Там 17 майстэрняў з верхнім святлом, з ямамі для гліны, словам, унікальныя мастацкія памяшканні. Год таму да мяне звярнуліся народныя мастакі краіны, заслужаныя людзі з просьбай дабіцца зніжэння кошту арэнды тых майстэрняў. Мала хто верыў у станоўчае рашэнне. Я пайшоў да канца. І на агульным пасяджэнні Міністэрства культуры і Мінгарвыканкома наша пытанне было вырашана станоўча. Цяпер каэфіцыент арэнднай платы за карыстанне тымі 17 майстэрнямі зніжаны з 2,5 да 1. На падтрымку дзяржава ў арганізацыі і правядзенні некалькіх выстаў за мяжой, у прыватнасці, у Кітай. Так, мы адабралі карціны дзесяціх мастакоў і прывезлі ў Кітай на сумесную кітайска-беларускую экспазіцыю. Да нас вельмі хораша паставіліся. Кітайскія пабудавалі для нас пляцоўку для правядзення пленэраў. Яны нас запрашаюць прыехаць у сакавіку гэтага года невялікай групай, аплочваюць білеты, атэлі, харчаванне —

малойце! Мы ні капейкі ў гэта не ўкладваем...

КАРЦІНУ — У КОЖНЫ ДОМ!

Я: У гэтай сувязі паўстае ідэя таталяга ўплыву выяўленчага і ўвогуле мастацтва на наша грамадства. Бо ў свеце ўжо навука і практычна зафіксавана, што заняты музыкай, маляваннем, матэматыкай фарміруюць у дзіцяці творчыя, эўрыстычныя здольнасці шырокага спектра. Неадна сімваламі абавязковай адукацыі яшчэ ў Старажытнай Грошы былі лічба, літара, нота. Ну, а цяпер можна дадаць — і пэнтэль.

Мы павінны стварыць усе ўмовы для плённай творчай дзейнасці кожнага мастака.

О: Маеце рачыю. Напрыклад, падчас пленэраў ці конкурсаў юных мастакоў да мяне пазьходзілі бацькі і пытаўся: ці варта нашаму дзіцяці працягваць займацца мастацтвам? Я алказваў: канечне, варт! Кожны, хто дакрануўся да малявання, той уключае ў дзейнасць адразу два паўшар'я галаўнога мозга. Мастацтва фарміруе асобу. Многія, хто сёння займае высокую пасаду, вядомыя людзі — яны былі мастакамі. Такім людзям будзе вельмі лёгка ісці па жыцці. Гэта вельмі, вельмі важна.

Я: Чалавек, калі працягвае, павінен бачыць прыгажосць, прыякнутую пазітыўнай энергетыкай. Мы яе як бы не адчуваем, але яна ёсць! Яна ўздзейнічае! Як у вашым прыкладзе з кітайскімі гледачамі. І вось паўстае такая задача для дзейнасці Саюза ды й для ўсёй дзяржавы: “мастацкі твор — у кожную кватэру!” Гэта, мне ўяўляецца, можа быць адной з

самых важных мэтай дзейнасці Саюза мастакоў Беларусі...

О: Тое, што ў кожным доме павінна быць мастацтва, дык гэта бяспрэчна актуальна. Бо мастацтва дае не толькі як бы “проста” асалоду. Калі ў карціне ёсць нейкая таемніца, яе ж хочацца зразумець, як бы “прымершыць” на сябе, на свой лёс.

ИНФАРМАЦЫЯ. КАМУНІКАЦЫЯ. ГРАМАДСКАЯ ДУМКА

Я: Прафесія мастакоў — маўклівая, негаворкавыя творы, мастакі, бо мова мастацкая — адмысловая, часта авангардная, прыгожая, шараговаму гледачу, часцей, не вельмі зразумелая. Як словамі перадаць фантастыку і абстрактны колераў і іх спалучэнні, выразнасць ліній, каларыстыкі, псіхалогію вобразаў? Адзін з пунктаў вашай перадавыбарнай праграмы — “праблема інфармацыі”. У чым яна і як плануеце яе вырашаць?

О: Па сутнасці, мы сутыкаемся з недарэчнасцю: нас не ведаюць ці мала ведаюць не толькі ў свеце, але і ва ўласнай краіне. Мы невядомыя для вялікай колькасці людзей, асабліва моладзі. І вось мая прапанова: у нас выдатныя скульптары, манументалісты, графікі, керамісты. Трэба стварыць такі саціт, дзе зможам паказаць творчасць усіх нашых 1200 мастакоў, сяброў

най творчай дзейнасці кожнага мастака. Каб мастак мог развівацца, каб яго ведалі, каб ён адчуў павет. Каб кожны адчуваў, што мы клапацімся пра яго, мы ведаем пра яго праблемы. Заўважу, што ў гэтым накірунку мы зрабілі невялікі крок, каб мясцовыя мастакі ў абласцях таксама сябе адчулі паўнаартнаснымі сябрамі Саюза. Мы перанеслі вялікую частку рэспубліканскіх выстаў у рэгіён. Напрыклад, у мінулым годзе спойнілася 100 гадоў Палацава-паркаваму ансамблю ў Гомелі, дык мы сабралі ўсіх вядомых палешукоў. Гэта Цвірка, Маісееўка, Глінскі, Вашчанка Гаўрыла Харытонавіч, Сітніца, Цімохаў, я, Зінкевіч, Кожух. І атрымалася вялікая пляяда мастакоў, цікавых разнастайнасцю сваёй творчасці. Мы выдалі буклет. Атрымаўся добры праект.

“ВОЙТИ В АЙТИ (ІТ)”

О: Мне ўсцешна, што ў Міністэрстве культуры падтрымалі маю прапанову, каб нашы мастакі прынялі ўдзел у “Парку высокіх тэхналогій” пад назовам, па-руску, “Войти в айти (ІТ)” — “Увайсці ў айти”... Мы ж сябе пазіцыянуем, як ІТ-дзяржаву. Дык вось цікава было б прапанаваць арт-аб'екты на тэрыторыі гэтага “Парку”, славанаваць і аформіць, напрыклад, Палац культуры, аздобіць скульптурамі тэрыторыю. Скажам, выдаткоўваюцца сродкі на матэрыялы, ствараюцца эскізы, мы абвясцілі конкурс, албіраем 50, 100 работ, і мастакі пачынаюць спакойна працаваць. Выдаем потым які рэспубліканскі праект з каталогом, з прэсуджэннем першага, другога, трэцяга месцаў. Правядзём гэтым выставы за мяжой з лепшымі эскізамі работ. І гэта будзе цікава і мастакам, і гледачам, гэта папраце на станоўчы імідж Беларусі як ІТ-краіны.

На жаль, сёння ў нас няма рынку. Пакуль творы мастацтва не стануць таварам, мы не суцэсяем з месца ў пашырэнні і распаўсюджванні мастацкіх твораў. Мы не можам з'арыентавацца, напрыклад, паводле кошту той ці іншай карціны — няма попыту і інфармацыі. Тое, што робіць Белгастрамбанк — гэта спробы стварыць рынак у нашай справе. А маладыя мастакі, між іншым, прыносяць карціны і ставяць цэнік: “10 тысяч даяраў”. А за што? Які крытэрыў? Добра, калі атрымаецца, а калі не, дык гэта выглядае, як жарт. Мы павінны арыентавацца ў рэальным кошыце таго ці іншага мастака. Разумець, у якім часе мы жывем, якія рэальныя эканамічныя ўмовы.

ВЫБАРЫ І НАДЗЕЯ

Я: А ваша творчасць, вашы асабістыя творчыя планы?

О: Канечне, гэта праца вымушана ці не ўсяго сябе аддаваць Саюзу і яго жыццю. Тут ты ўжо не мастак, а падпарадкоўваешся іншым працілам.

Данат ЯКАНЮК

Ксюша Жук і Арцём Лук'яненка з Naviband — сапраўдныя любімыцы публікі. Здаецца, што калісьці ім даволі лёгка ўдалося заваяваць сімпатыі слухачоў і глядачоў — абаяльнасцю, шчырасцю, жыццёвым аптымізмам, гісторыяй кахання... Але гісторыя Naviband — гэта і гісторыя сапраўднай працы: гаведь час трэба браць новай вяршыні. Тры гады таму такой вяршыняй быў конкурс "Еўрабачанне", а зараз гэта — новы студыйны альбом з назвай Naviband, які з'явіўся напярэдадні Новага года: менавіта ў яго ўвайшоў леташні хіт усіх беларускіх радыёэфіраў "Галілео". Група змянілася, змяніліся песні і гучанне, і гэта крок наперад. Naviband, поўны творчай і жыццёвай энергіі, на старце новага гастрольнага тура.

Naviband хапае ўдачу за хвост

Надзея КУДРЭЙКА

— Ваша новае гучанне стала не толькі больш прафесійным, але і больш электронным, больш стыльным у нейкім сэнсе і бліжэй да радыёстандартаў. Раней, здавалася, нейкія "хмурыя дзядзькі-крытыкі" казалі, што ў вас занадта ўсё міла, салодка і сонечна, ажно раздражняе. Ці былі думкі на новай плытцы некаж змяніць імідж, стаць не такімі "салодкімі"?

К: На самай справе, не вельмі турбуюць падобныя заўвагі. Мы ведаем, што ў нас ёсць свая публіка, ведаем, што з кожным днём слухачоў усё больш. І мы маем сваё ўласнае разуменне, чаго хочам і куды ідзем.

А: Быў пэўны перыяд жыцця — нарадзіўся сын, паля "Еўрабачання" мы многа ездзілі... Нямаю і сумных падзей здарылася — у мяне памёр сябра, яшчэ нешта адбывалася. І на фоне ўсяго гэтага нарадзіліся адпаведныя песні, у якіх адгукалася нашае жыццё. І дакладна мы не адбіралі трэкі для альбома па прынішце "салодкія-несалодкія". Усім жа не дагадзіш, мы ідзем сваім шляхам. Гэтым разам захацелі папрацаваць з вельмі дасведчаным чалавекам, якому 6 маі дзевяці гадоў у творчасці, — падумалі пра Віталія Цялезіна, знакамітага ўкраінскага саўндпрадзюсара, які праславіўся работай з Земфірай, "Акцянам Эльзы", іншымі. Альбом "Капітал" для "Ляпісаў" пісаў таксама ён, а мы ж з ім сябруем. У нас не ставяцца канкрэтныя задачы "абнавіць гучанне групы" — нам цікава было супрацоўнічаць менавіта з гэтым творцам.

К: Але Віталій чалавек дастаткова сціплы, закрыты, і малазнаёмых людзей да сябе асабліва не падпускае. І мы, скажам шчыра, даволі доўга пісалі яму — ці можам сустрэцца, паказаць свой матэрыял, ці будзе яму цікава з намі прапрацаваць. Нарэшце сустрэча адбылася, ды настолькі ўдала, як мы нават і не разлічвалі. Прыйшла проста паспяваюць песні, а выйшлі ўжо з першым дэма-запісам.

А: У нейкі момант Віталій сказаў: "Арцём, а якую песню ты хацеў бы запісаць? Ідзі ў студыю, давай пачнём!" Аранжыроўкі мы стваралі разам, да запісу часам падключаліся і іншыя музыканты з Украіны — напрыклад, гітарыст "Акцяна Эльзы" Улад Алсценіца, ці музыканты з папулярнай групы Brunettes Shoot Blondes.

— Вы згодны з тым, што ваша музыка пачала гучаць больш актуальна? І больш інтэрнацыянальна.

А: Згодны. Насамрэч, з новым альбомам у нас відавочна вырастае колькасць слухачоў — гэта бачна па сацсетках, ды і пісаць нам пачалі людзі з розных краін. Нехта толькі праз яго даведаўся пра існаванне групы — маўляў, "а дзе ж я быў раней, чаму не слухаў?" І на канцэртах песні гучаць удала, і мы бачым — вось цяпер, перад пачаткам гастрольнага тура — што білеты добра прадаюцца, што людзям цікава наша новая творчасць. Так што ўсё ў нас атрымалася. Насамрэч, галоўнае — развівацца і не стаць на месцы.

— А калі казаць не пра творчы бок, а пра кар'еры — відавочна ж, што і ў кар'еры вы перайшлі на новы ўзровень. Вы гэта адчуваеце? Ганарары, мабыць, істотна выраслі.

А: Канешне, алчуваем. Па-першае, мы болей нідзе ўжо не працуем — толькі ў Naviband. Па-другое, у нас ужо вельмі зладжана прафесійная каманда датычна і музыкі, і арганізацыі канцэртаў. Зразумела, і ганарары выраслі — раней мы маглі пагадзіцца і за 100 долараў выступіць, цяпер жа ёсць канкрэтныя расцэнкі. Для нас гэта ўжо не хобі, а менавіта праца, у якую мы акрамя сіл укладваем і нямаю грошай. Адзін толькі запіс новага альбома нам абыйшоўся ў немалую суму: тое, што мы сабралі краўдфандынгам, было невялікай часткай яго кошту.

К: Летась у самай актыўны перыяд з красавіка па кастрычнік у нас былі распісаныя канцэртымі кожнага выхадня, і сярэд тыдня нярэдка здараліся выступленні. Увогуле, гастрольны графік насы-

Фота з ўласнага архіва групы

чаны. Вось зараз невялікая паўза — перыяд рэпетыцый перад гастрольным туром з новай праграмай. Мы пачынаем яго 7 лютага канцэртам у Гродне, 8 лютага іграем у Брэсце — увогуле, выступім ва ўсіх абласных цэнтрах. У Мінску зямлі канцэрт 20 лютага, зімой яшчэ Кіеў і Масква. А потым ужо Берлін, Варшава, Львоў, Вроцлаў, яшчэ нешта ў Еўропе.

— Публіка на вашых еўрапейскіх канцэртах якога паходжання?

А: У асноўным збіраюцца не тыя, хто гаворыць на беларускай ці рускай мовах. Нярэдка мы вядзем канцэрты напалову на англійскай для лепшага паразумнення. Канешне, удзел у "Еўрабачанні" даў нейкі штуршок, каб людзі пра нас даведаліся і пачалі потым сачыць за нашай творчасцю, пачалі прыходзіць і нават прыязджаць на канцэрты: напрыклад, калі мы ігралі ў Вроцлаве, там былі людзі і з Германіі.

К: Мы як прыедзем у Берлін, то абавязкова хто-небудзь палыдзе фоткашча. І увогуле, нам многа пішуць з таго часу. Нават у Нью-Ёрку — там у сяброў мы сустрэкалі Новаго год — людзі хацелі з намі сустрэцца, перадавалі падарункі... Адзін хлопцёк ажно з Малайзіі. Усё дзякуючы "Еўрабачанню".

— Усім нядаўна вы самі ўжо як члены журы адбіралі тых, хто будзе змагацца за права сёлета прадставіць Беларусь на гэтым конкурсе. Ці спадабаўся вам такі вопыт, хто быў вашым фаварытам?

А: Значна, што ў нас быў толькі адзін голас на дваіх. І прыемна, што ў журы запрасілі маладых музыкантаў — былі Юрый Сельзінцёў, і Zena. Кагосьці мы адстойвалі і з намі пагадзіліся. Увогуле, прэзентаў на 50 тых, за каго галасавалі мы з Ксюшай, прайшлі ў фінал.

К: Аднаго канкурсанта мы ўсё ж вызначаем асобна — групу Val. На алборы мы пачу-

лі іх песню ўпершыню, і нам надзвычай спадабалася. Гэта і сучасна, і небанальна, да таго ж, гэта была адзіная песня на беларускай мове.

— Многія вашы паклоннікі — не проста слухачы песень, а аддаюць вам людзі, адкажыце на ўсе заклікі. Нядаўна вы здымалі кліп на песню "Одні из нас", і лёгка сабралі натоўп прыхільнікаў. У вас, праўда, нейкія асаблівыя адносіны з ім?

А: Аднойчы мой тата пабываў на канцэрце і сказаў, што гэта больш чым проста выкананне музыкі, гэта — нейкая агульная энергетыка ў залы і музыкантаў, агульны зладжаны рух — нешта такое. Мне падаецца, што з цягам часу нашы канцэрты становяцца яшчэ больш эмацыйнымі. Мы можам то раслакацца ад нейкага смутку, а то і пасмяяцца, даць сапраўднага рок-н-

віваць сваю кар'еру і ва Украіне, тым больш што вас там памятаюць па "Еўрабачанні"?

К: У Кіеве зараз адыграем ужо трэці канцэрт, а нядаўна выступалі ў якасці гасцей на канцэрце групы Brunettes Shoot Blondes. У нас ёсць новая песня на ўкраінскай мове "Сумне море", хутка выпусцім яшчэ адну. Канешне, нам было б вельмі цікава больш працаваць і ва Украіне.

А: А нас там, сапраўды, нярэдка называюць. Не так даўно спыніў ташнік — а я за рулём трохі перавысў хуткасць. Кажы: "Я тебе десь бачыў". Падыйшоў другі: "Так воні ж з "Еўрабачання". Два гады прайшло, а памятаюць! "Дыск е? То давай, іншым разам заспяваеш". І адпусцілі з Богам.

— А ў Беларусі вы ж, мабыць, ужо не можаце спакойна хадзіць па вуліцах — усё пазнаюць.

К: Ходзім, а што рабіць. Мы, у прынішце, спакойныя і адкрытыя і не адмаўляем, калі просяць сфатаграфавання ці што. Памятаю "Еўрабачанні", праўда, было цяжка, тады сталася без падрыхтоўкі нідзе з'явіліся. Зараз ужо працей у гэтым сэнсе. Ды і мы асабліва не тусяемся — многа сіл і часу аддаем выхаванню сыночка Мацяя, многа працуем над музыкай.

— На новым альбоме ў вас ужо і Мацяя заспяваў...

А: Для нас гэта быў сюрпрыз. Мы на студыі ў Кіеве расказвалі Цялезіну, што сыну няма яшчэ года, а ён ужо нейкія мелодыі выводзіць. Віталій папрасіў паказаць, і мы яму скінулі ў мэсэнджэр. А потым пачулі і Мацяя ў нашай песні.

— Група за нядоўгі час запісала пяць студыйных альбомаў, выступіла на "Еўрабачанні", зняла мноства кліпаў, адыграла прашму канцэртаў. Ці не стамаілі вы, ці не з'явіліся ўжо думкі пра творчы адпачынак?

К: Роўна наадварот. Мы адчуваем, што ў нас усё ідзе правільна і толькі ўтару. Вельмі радуе, што падтрымліваюць калегі. Вось Каця ІОВА напісала, што ёй вельмі спадабаўся альбом і асабліва песня "Чувствуйте душу". Яўген Грышкавец напісаў, Улад Алсценіца паслаў — сказаў, што файна. Антон Tony Fadd — Антон Мацлевіч, нядаўні намінант на прэмію "Грэмі", не толькі высока ацаніў, але на Дзень усіх закаханых 14 лютага мы выпускаяем з ім новы сумесны EP "Отпускаю". Каманда "Ляпісаў", канешне, сказала, што гэта ў нас новы этап, і давайце толькі наперад.

А: Новыя песні і тое, як іх успрынялі слухачы, нас моцна натхняюць на працу. Гэта пасля "Еўрабачання" мы былі стомленыя, а зараз у нас назапасілася многа сіл, мы задаволены альбомам, і канцэрт у Мінск разам з маймай, ужо набылі білеты. І такія гісторыі нярэдка.

— Ва Украіне папулярная музыка на ўздыме, і там ёсць шоу-бізнес. Ці не думалі вы раз-

17 студзеня ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры ў межах праекта “Вяртаем забытыя імёны” адбылося адкрыццё часовай экспазіцыі “Біблія для народа 1692 — 1696 гг. Васіля Кораня”.

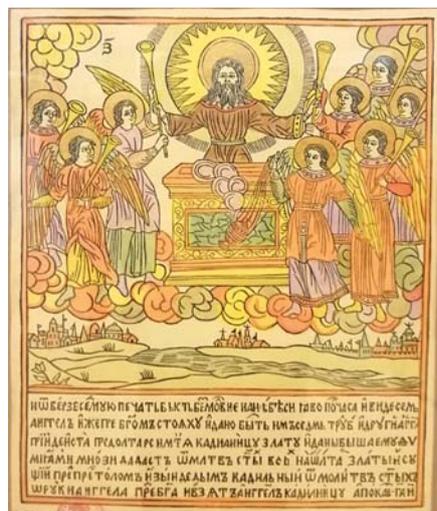
Антон РУДАК / Фота аўтара

У экспазіцыі былі прадстаўлены рэканструяваныя аркушы першай гравіраванай Бібліі ў малюнках, створанай беларускім майстрам-разьбярор на дрэве Васілём Коранем з мястэчка Дуброўна (цяпер горад у Віцебскай вобласці). Гэты ўнікальны твор захаваўся ў адзіным экзэмпляры з тысячага тыражу і знаходзіцца ў Дзяржаўнай бібліятэцы ў Санкт-Пецярбургу.

Васіль Корань лічыцца адным з заснавальнікаў жанра лубочнага малюнка, а значэнне ягонай творчасці адмыслююць параўноўваюць з унёскам Францыска Скарыны. Калі Скарына быў першадрукаром і перакладаў на зразумелую мясцоваму народу мову біблейных тэкстаў, то Васіль Корань з дапамогай сваіх гравюр зрабіў Біблію малюнічай і даступнай нават для тых, хто не ўмеў чытаць. Пераехаўшы ў Маскву падчас вайны Расіі з Рэччу Паспалітай 1654 — 1667 гадоў, разьбяр з Дуброўна прывсянуў сваё жыццё аздабленню біблейных кніг гравюрамі, якія адкрыта падпісваў сваім імем — што, дарэчы, было на той час рэдкасцю.

ВЯРТАЕМ НА РАДЗІМУ

На адкрыцці выставы дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Міхаіл Рыбакоў адзначыў важнасць вяртання забытых імёнаў дзедчына мастацтва з розных куткоў Беларусі, нагадаўшы, што асабліва актуальнасць такая ж задача здабыла ў Год малой радзімы. Каб падкрэсліць пераёмнасць пакаленняў творцаў, у экспазіцыі прадстаўлены творы сучасных мастакоў-аматараў з Дубровен-

Адноўленья аркушы Бібліі Васіля Кораня.

Карані Кораня

Беларускі стваральнік народнай Бібліі

шчыны, якія сваёй працай працягваюць традыцыі, запачаткаваныя Васілём Коранем. Прысутнічаю на адкрыцці выставы і былы старшыня Дубровенскага гарвыканкама Міхаіл Ляшчынскі, які таксама з’яўляецца заўзятым краязнаўцам і зрабіў немалы ўнёсак у вяртанне духоўнай спадчыны Васіля Кораня на ягоную малую радзіму.

Дэпутат Палаты прадстаўнікоў, дыпламат Валерый Варанецкі адзначыў, што яшчэ і сёння многія культурныя здбыткі нашых продкаў знаходзяцца за межамі Беларусі ў іншаземных музеях, дзе яны, часам, на жаль, не ўяўляюць асабліва цікавасці для даследчыкаў і наведвальнікаў — у той час як у нас, на радзіме, гэтыя творы ўспрымаюцца як сапраўдныя скарбы. Таму вельмі прыемна, калі ў выніку супольных намаганняў такія артэфакты вяртаюцца да беларускай публікі хаця б у форме копій і

часовых экспазіцыяў, вяртаецца і памяць пра нападзубытыя імёны майстроў.

ДЗЕСЯЦГАДОВЫ ПОДЗВІГ

Экспанаты для выставы былі прадстаўлены кіраўніком Акадэміі народнага мастацтва Расіі, мастаком-гравёрам Віктарам Пензіным. Яшчэ ў 1982 годзе, у часы панаваня сацрэалізму, ён стварыў Майстэрню народнай графікі пры Маскоўскім дзяржаўным музеі народнай графікі. У склад майстэрні ўвайшлі больш за 100 мастакоў.

Годам пазней акурат выйшла кніга Антаніны Саковіч “Народная гравіраваная кніга Васіля Кораня 1692 — 1696”, у якой даследчыца ўпершыню адкрыла шырокай аўдыторыі творчасць і асобу славуага майстра з Дуброўна. Менавіта гэтая публікацыя натхніла ўдзельнікаў майстэрні народнай графікі на аднаўленне гравюр Васіля Кораня.

Вырашэнне гэтай задачы заняло ў сучасных майстроў ажно дзясць гадоў — удвая больш, чым у аўтараў арыгінала. Віктар Пензін адзначыў, што неўзабаве пасля стварэння копій Бібліі Васіля Кораня адзін з асобнікаў быў уручаны тагачаснаму Папу Рымскаму Яну Паўлу II. З тых часоў копіі гравюр былі прадстаўлены больш чым на ста выставах па ўсім свеце.

ТАЙМНІЦЫ ПАЧАТКУ І КАНЦА СВЕТУ

Віце-прэзідэнт Акадэміі народнага мастацтва Расіі Георгій Гадлеўскі правёў для прысутных экскурсію па выставе і больш падрабязна распавёў аб прадстаўленых экспанатах, нюансах біблейных сюжэтаў, вобразнасці гравюр Васіля Кораня і гісторыі іх аднаўлення. Акрамя спадчыны майстра-разьбяр, у экспазіцыі прадстаўлены кнігі іншых выдаўцоў, якія паказваюць кантэкст часу, у якім жыў і ствараў свае творы Васіль Корань. Таксама тут можна пабачыць і формы, па-

водле якіх рабіліся адбіткі адноўленых гравюр.

Георгій Гадлеўскі звярнуў увагу прысутных, што хаця мастацтвазнаўцы ўжываюць для азначэння кнігі Васіля Кораня тэрмін “Біблія бедных”, гэта зусім не значыць, што яна выдавалася толькі для маламаёмных людзей. Гэтым толькі падкрэсліваецца агульнадаступнасць кнігі, імкненне яе стваральніка і выдаўцоў данесці слова Божае да ўсіх, нават да непісьменных.

Вядома, ва ўсе часы людзей перадасім цікавілі два пытанні — як быў створаны свет і як ён можа скончыцца. Менавіта таму Васіль Корань абраў для сваёй працы акурат дзве біблейныя кнігі, якія давалі адказы на гэтыя пытанні — кнігу Быцця і Апакаліпсіс. Такім чынам, у сваёй творчасці ён спалучыў выаўленчымі сродкамі кнігі Старога і Новага заветаў.

СПЛУЧАЕННЕ ЗАХОДНІХ І УСХОДНІХ ТРАДЫЦЫЙ

Манеры Васіля Кораня ўласцівае паказанне біблейных герояў і нават самога Бога ў чалавечых вобразах, характэрных для рускай нацыянальнай выяўленчай традыцыі, у выглядзе, набліжаны да вобразу рэальных людзей, якіх чытачы “Бібліі для народа” бачылі наўкол сябе ў штодзённым жыцці. Таму гравюры Васіля Кораня з’яўляюцца таксама неацэннай крыніцай для сённяшніх даследчыкаў, бо даюць уяўленне аб дэталях побыту, вопратцы, знешнім выглядзе, уяўленнях і светапоглядзе сучаснікаў славуага разьбяр XVII стагоддзя. Адмыслюючы адзначыць, што ў сваёй творчасці Васіль Корань таксама творча пераасэнсоўваў узоры заходнеўрапейскага мастацтва, па-майстэрску спалучаючы і адаптуючы іх да рускай выяўленчай традыцыі.

Працягам адкрыцця выставы стаў крутыя стол “Народная гравіраваная кніга Васіля Кораня “Біблія для народа”, прысвечаны спадчыне разьбяр і яе значнасці для Беларусі. А сама выстава працягнуцца да 29 лютага.

Кажуць, што Бог стварыў вёску, а чалавек пабудоваў горад. Вёска вонкава і насамрэч зліваецца з прыродай у гарызантальнай плоскасці, асабліва калі глядзець з аўтамабіля. А вось горад пнецца ўверх, усім сваім ладам і абліччам дэманструючы вяршыштва вертыкалі над глебай, на якой тая вертыкаль паўстала. Не здзіўна, што кожны горад з выразным абліччам, амбіцыйнай ментальнасцю і годным статусам мае сваім сімвалам вежу — з гадзіннікам ці без, абарончую ці тэлевізійную, зрэшт — цалкам не функцыянальную, але дарагуя як памяць, абярэг, амулет.

Пётра ВАСІЛЕЎСкі / Фота аўтара

У Парыжы — башня Эйфеля, у Лондане — Біг-Бэн, а некаторыя горады, такія як Мінск і Гродна маюць сярэдні і цікавыя вежы — блізняты. У нашай сталіцы гэта “брама горада” на Прывазальнай плошчы, у Гродна — “Кася” і “Бася” побач з гістарычным цэнтрам. Гродзенскія блізняты

Кася і Бася — сёстры Біг-Бэна

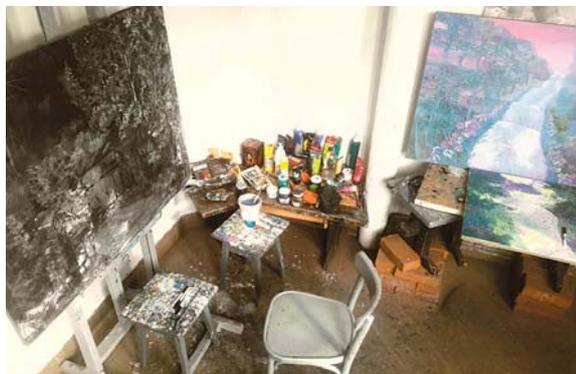

Кася і Бася — гарадзенскія вежы...

пабудаваныя ў XIX і XX стагоддзях як воданарорныя. Менавіта яны доўгі час забяспечвалі горад пінной водай. Па меры росту горада, з’явілася патрэба ў новых магуннасцях для задавальнення ягоных патрэб і новыя тэхналогіі, якія ім адпавядалі. Вежы ўжо не спраўляліся са сваім прызначэннем і з тэхнічных аб’ектаў ператварыліся ў офісныя будынкы, адначасова прыбываўшы статус помнікаў прамысловай архи-

тэктурны. Хто і калі аддаў вежам жаночыя імёны, сёння ўжо і не знайсці. Але гарадзенцы лічаць, што вежам яны пасуюць.

А потым у іх засяліліся мастакі. Зараз у вежах працуюць дзясць творцаў. Некаторыя з іх аўтары асабіста знаёмыя. Не памылюся, сьвярджаючы, што творчасць жытваіспісаў Сяргея Грынэвіча і Віктары Ільной, графіка Юрыя Якавенкі і скульптара Уладзіміра Панцялеева ўвасабляе не толь-

... і адна з майстэрняў у іх.

кі моцны патэнцыял гродзенскай школы, але і найлепшым чынам прэзентуе Беларусь і яе мастацтва ў свеце. Як па мне, “Кася” і “Бася” нічым не горшыя за славеты “Булей”, што ў Парыжы на Манпарнасе. Там шчыравалі Лежэ, Малы-ляні, Шагал, Суцін, тут таксама працуюць не абы хто. Такі культурніцкі аб’ект цудоўна стасуецца з гарадзенскім Сярэднявеччам — замкамі і храмамі, даіае фарбаў у ментальную палітру горада. Калі

яго як след раскруціць, дык папулярнае сярэд горадзенцаў выслуоўе “Гродна — друпі Парыж” будзе ў значнай ступені абгрунтаваным.

Спадзяюся, што ў новым турыстычным даведніку па Гродне і рэгіёну, патрэба ў якім раней ці пазней насасее, будзе раздзел, прысвечаны “Касе” і “Басе” — сваячкам Біг-Бэна і парыжскай Прыгажуні. Далёбог, гэтыя блізняты вартыя славы Манпарнаса.

“І Алу́ мы забыць не дадзім...”

ДА 75-ГОДДЗЯ ВЯЛІКАЙ ПЕРАМОГІ

(Закачэнне.

Пачатак на старонцы 4.)

Дадам толькі, што ў смяротным полымі разам з жонкай Тараса Колеснева загінулі пяцёра яго дзетак. Ён выжыў і пасля вайны пасяліўся ў Кароткавічах Жлобінскага раёна. Працаваў трактарыстам. У новай сям’і было таксама пяцёра дзяцей.

Пашанцавала мне запісаць успаміны прафесара кафедры вылічальнай матэматыкі БДУ, доктара фізіка-матэматычных навук Уладзіміра Бабкова. Ён — адзін з тых, каму лёс дазволіў выжыць, закончыць школу з сярэбраным медалём, затым — універсітэт, аспірантуру, абараніць доктарскую. Вось некалькі фрагментаў з яго успамінаў. “Мае бацькі родам з вёскі Мормаль Жлобінскага раёна. У 1943 годзе там і жылі. У час адной з бамбёжак мы пайшлі ў лес паблізу вёскі Ала. Там лясы, балоты, непраходныя для тэхнікі. Памятаю, зіма была не суворая. Немцы часта пасылалі атрады ў лес, магчыма, таму, што шукалі партызан. Яны былі на лыжах, рухаліся лёгка. Усіх, хто сустракаўся ў лесе, лічылі партызанамі. Былі аб’явы ўсякія, маўляў, вяртацца ў вёску, інакш расстрэл на месцы... Ежы ў нас не было. Нанач майстравалі буданы, але часта мянлілі месца знаходжання. Жыць было цяжка. Таму аднойчы старэйшыя прынялі рашэнне пайсці ў вёску. Так мы апынуліся ў Але. Зайшлі ў некалькі хат, дзе знаходзіліся людзі, якія вярнуліся з лесу. Памятаю, усе ляжалі на падлозе. Вошчы, тыф... Маці, пабачыўшы ўсё гэта, сказала сваёму, што заставацца тут не будзе, інакш дзеці захварэюць таксама. Трэба вяртацца ў лес. Пайшлі, мабыць, не больш, чым паўгадзіны, як мы пайшлі. Бачым, што праехала машына з немцамі. Яны акружылі вёску і пачалі падпальваць. Самага жудаснага мы не бачылі. Адзінае магу сказаць, што з боку агню беглі касулі, наштурхоўваліся на нас там, дзе мы хаваліся. У паветры стаяў пах паленага чалавечага цела. Ён прыводзіў у жах не толькі людзей, але і звяроў. Вечарам бачылі вочы, якія святліліся. Магчыма, гэта былі ваўкі. Мы паспяшаліся адысці далей...”

Дзіцячыя успаміны Уладзіміра Бабкова цікавыя яшчэ і тым, што ён запамінуў тое, што тады расказалі сведкі трагедыі. “Мы сустрэлі маладога мужчыну, — працягваў ён, — той стагнаў, быў паранены ў руку. Аказалі яму дапамогу. Расказаў, што апынуўся ў ліку тых, каго загналі ў хлест. Перад варамамі фашысты паставілі воз, а на ім — кулямёт. Кінулі некалькі гранат. Некаторыя спрабавалі ўцячы, але іх расстрэльвалі. Многія хаваліся ў сена — хто як мог. Тады ён крыва прамаў салямяны дах і змог вырвацца. Але навокал стаялі ўзброеныя фашысты з аўчаркамі. Вычкаўшы патрэбны момант, вываліўся ў снег. Катаўся ад болю ў снезе, бо целаграйка на ім тэлепа. Стала лягчэй. Ляжаў на

Паклонны крыж і памятны камень на месцы спаленай Алы.

Уладзімір Бабкоў.

Таццяна Калейчык.

спіне, чакаючы... Калі адзін з канваіраў падшоў да другога прыпаліць, хлопцё кінуўся бегчы. За ім увязуўся сабака і, як ён зразумеў, нямецкі афіцэр. Сабака наганяў яго, але не нападаў. Відаць, быў не надта злы. Ён нагой адганяў яго і бег даўей. Аднак сілы ўжо не было. І тады спыніўся, павярнуўся тварам да афіцэра. Той узняў пісталет, хлопцё інстынктыўна закрыў твар рукой. І куля трапіла ў руку. Ён упаў, а афіцэр з сабакам пайшоў. Наш незнаёмец паляжаў крыва, а потым паглыбіўся ў лес, дзе і сустраўся з намі...”

Прыгадаў Уладзімір Васільевіч і яшчэ адну сустрэчу са сведкай трагедыі. “Неяк мы ўбачылі жанчыну. Яна была ў вялікай каляровай хустцы, накіштат цыганскай. А калі жанчына падыйшла бліжэй, убачылі: вязаная хустка ўся ў плямах крывы, а не ў чырвоных кветках. Жанчына расказала аб тым, як выратавалася. Апынулася ў адной з хат, якую падпалілі карнікі. Фашысты далі па людзях аўтаматную чаргу, а ў жанчына на руках было маленькае дзіця, дзівічынка. Жанчына ўкрывала яго хусткай, каб не змерзла. Куля трапіла ў дзівічынку, а маці не закралі. Жанчына ўпала і на яе пачалі падаць забітыя. Немцы падпалілі трупы і пайшлі для расправы ў наступную хату. Тады жанчына выбралася з-пад загінуўшых і збегла ў лес... Памятаю, што гаварыла яна перарывіста, з цяжкасцю... Відаць, яшчэ не зусім усведамляла тое, што з ёй здарылася.

Калі немцы пакінулі вёску, мама і яшчэ некалькі жанчын пайшлі ў Алу, каб знайсці хоць нешта з ежы. Спускаліся ў скляпы, дзе звычайна вясцоўшчы хавалі бульбу. Але там нічога не было. У шмэры знаходзілі тых, хто задыхнуўся ў агні і дыме. Іншы раз, праўда, шанцавала адшукаць некалькі прамерзлых бульбін. І гэта быў наш рацыён — гры клубні. Варылі, расціралі і елі пахлібку. Кару з дрэў здзіралі на ежу...”

“ЧУЛІ ЗА СЕМ КІЛАМЕТРАУ”

Запомнілася мне і сустрэча з Таццянай Калейчык у вёсцы Мольча. “У лесе мы рабілі курані з яловых лапак, — расказвала яна. — У сярэдзіне разводзілі вопнішча. Снег раставаў, а вакол агню збіраліся дзеці. Адзін курань рабілі на некалькі сем’яў, бо ў кожнай было па шэсць—сем дзяцей. А 14 студзеня ў шэсць гадзін раніцы да нашых куранёў, хоць і далекавата ад Алы, даносіліся крыкі, стралы, брэх сабак... Гэта было чутна нават за сем кіламетраў у Здудзічах. Я сама тады ў Але не была, а дзве стрыечныя сястры — Марыя Каханчык і Праксоя Зыцун са Здудзіч заралі.

Пайшлі хавацца і... Перад тым, як спайлі Алу, мы хаваліся дзе хто мог. Мальца былі. Нас неслі. І міне нёс дзед Кандрат. Провішча яго — Зыцун. Быў і дзядзька Васіль з жонкай. Потым яны ў лесе дзесяці загінулі, калі была аблава пасля Алы. Дзядзька Коля на фронце ваяваў, а яго дзеткі таксама ў Але заралі. Сваякоў нашых было шмат. Ніхто не думаў, што паліць

будуць. Калі б ведалі, хіба б пайшлі? Сядзелі б у лесе...” Аповед Таццяны Сямёнаўны патрабуе асобнай публікацыі. Між іншым, менавіта ад яе пачуў упершыню народную песню пра Алу. Папрасіў праспяваць. “Спец не спяю, а расказваю магу, — ахвотна адзавалася яна: “По военной дороге уходил по тревоге партизанский отряд боевой. Кони впряжены в санки, боевые тачанки, уезжали готовые в бой. Вот и лес, и опушка, а за ней деревушка. Слышны крики и стоны людей. Там фашистские гады бьют и жгут без пощады беззащитных старух и детей. Пусть запомнят же гады, им не будет пощады. Мы за Родину-мать отомстим. И в лесу, и на поле мы запомним Заполье и Олу мы забыть не дадим. Пусть запомнят же фрицы: отомстим им сторицей за невинно пролитую кровь. С нами Сталин великий, наш отец и учитель, с нами счастье и наша любовь...”

ДЗЕСЯЦЬ ВЯЮ ЧАКАЮЦЬ

Сожэтай для ўдзельнікаў скульптурнага пленэра сапраўды хапала. Забраў дзесяць таленавіта ўвасобленых трагічных выяў чакаюць свайго месца ў будучым мемарыяльным комплексе. Яго распрацоўшчыкі з інстытута “Гомельграмадзінпраект” пакуль не раскрываюць усіх задам. Мабыць, памятаюць словы Прэзідэнта аб праекце: “Магчыма, яго трэба дзесяці, пакуль не стварылі, адліфавалі. Я не гавару, што мы яго змянім. Можам толькі палепшыць!” Але ўжо цяпер вядома, што мемарыяль вельмі натуральна аб’яднае і брацкую магілу саветскіх воінаў, і паклонны крыж, і скульптурныя выявы на камянях-глыбах, якія стагоддзімі ў нашай зямлі назапашвалі моц і памяць. З іх дапамогай Алу, як сьвірджае песня, мы забыць не дадзім. Зрэшты, будучы прыгаваны ў мемарыяле ўсе іншыя вёсачкі Гомельшчыны, якія спалены фашыстамі і не адрадыліся. Мемарыяльная памяць ніколі не дазволіць апраўдаць або схаваш ганебную сутнасць фашызму.

Ізяслаў КАТЛЯРОЎ

Светлагорск

Фота з архіва аўтара

“Ой, бярозы ды сосны...”

У Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь адбылася прэзентацыя выставы “Жамчужына беларускай прыроды”, прысвечанай 95-годдзю Бярэзінскага біясфернага запаведніка. Суаўтарамі праекта выступілі Беларускі дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў, Дзяржаўная прыродаахоўная ўстанова “Бярэзінскі біясферны запаведнік”, філіял Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі — Музей прыроды і экалогіі, а таксама часопіс “Родная прырода”.

Антон РУДАК

Рашэнне аб стварэнні Бярэзінскага запаведніка было прынятае 30 студзеня 1925 года — ужо тады на яго тэрыторыі забаранілі паляванне, лоўлю рыбы, высяканне і сплаў лесу, распачалі навуковыя даследаванні флоры і фаўны. Але развіццё запаведніка перапыніла Вялікая Айчынная вайна, падчас якой Бярэзінскі запаведнік стаў адным з найважнейшых цэнтраў партызанскага руху ў Мінскай вобласці.

Вайна прынесла запаведніку велізарныя страты: былі збудлены архівы і калекцыі, разбураны музей і іншыя будынкі, знішчаныя бабровыя фермы і ласіны гадавальнікі, першабытныя лясы падвержліся высечцы. Але цяпер ад ворага і ваенных разбурэнняў не толькі прырода.

Дырэктар Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь Андрэй Дзям’янюк адзначае, што тэрыторыя запаведніка падчас акупацыі ў маі і чэрвені 1943 года трапіла ў зону нацыскай карнай аперацыі “Котбус”, але

пушчы і непраходныя балоты давалі надзейны прытулак партызанам і мірным жыхарам, што ўратавала нямаля жыццяў. У пасляваенныя гады навукоўцы, лесаводы і прыродаахоўныя службы мусілі прыкладзі максімум намаганняў для таго, каб аднавіць разбуранае і стварыць умовы для далейшага развіцця запаведніка. Як вынікае з унікальных дакументаў, упершыню прадстаўленых на выставе, у 1951 годзе ў рамках рэарганізацыі ледзь не адбылося

закрыццё запаведніка з перадачай яго тэрыторыі міністэрству сельскай гаспадаркі — як “не маючага навуковага значэння”. Было ліквідаванае і Галоўнае ўпраўленне па запаведніках пры Саўеце Міністраў БССР. Але, на шчасце, неабяжымым супрацоўнікам і даследчыкам удалося адстаяць гэтыя каштоўныя мясціны, і ў 1958 годзе Бярэзінскі запаведнік быў адноўлены ў ранейшых межах. На выставе прадстаўлены цікавыя дакументы — ліст тагачаснага дырэктара запаведніка на імя кіраўніцтва БССР з просьбай выдзяліць для патрэб абслугоўвання запаведніка службовую машыну. З 1979 года Бярэзінскі запаведнік уваходзіць у Сусветную сетку біясферных рэзерватаў праграмы UNESCO “Чалавек і біясфера”, а таксама шматлікіх еўрапейскіх арганізацый, якія ахоўваюць прыродаахоўныя тэрыторыі.

Выстава дае магчымасць убачыць экспанаты, прадстаўленыя Бярэзінскім біясферным запаведнікам, фатаграфіі супрацоўніка запаведніка, вядомага фотамастака Дзяніса Іўковіча, а таксама дакументы Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусі, якія датычацца гісторыі запаведніка.

На выставе ўпершыню экспануюцца дакументы вышэйшых органаў дзяржаўнай улады і кіравання, прысвечаныя яго стварэнню і развіццю, лісты і справазачы беларускіх навукоўцаў і практыкаў, якія праводзілі даследаванні ў запаведніку, а таксама акты пра школу, прычынёную яму нацысцкімі захопнікамі ў гады Вялікай Айчынай вайны. Выстава працягнецца да канца лютага.

Указальнік ля ўезда ў Бярэзінскі біясферны запаведнік, 1980-я гады / Беларускі дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.". Новы раздзел — "Сусвет Яэза Драздоўіча".
Выставы:
■ Выстава "Шрага Царфін. Рух да святла" — да 19 лютага.

■ Унікальная выстава да 100-годдзя мастацкага аб'яднання УНОВІС "Нас зразумеюць праз 100 гадоў. Лазар Хідзель" — з 15 лютага да 15 сакавіка.
■ Персанальная выстава Кастуся Качана "Радзімаю заараваны" — да 15 сакавіка.
■ Персанальная выстава Віктара Маркаўца "Класіка і этнамадэрн" — да 15 сакавіка.
■ Выстава "Без шкла. 12 акараў Вячаслава Паўлаўца" — да 17 лютага.

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Повязь часоў", якая змяшчае з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка.
■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў альбо саломаліценні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.
Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Стараяжытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестэрміновая акцыя

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:
магазіны "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Праспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.
кіёскі "Белсаюздрук"
ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.
Праспект Пераможцаў, 5.
Вуліца Рабкораўская, 17.
Праспект Незалежнасці, 68.
Вуліца Лабанка, 2.

"Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка **VKL3D**.
■ Акцыя "Воляне піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
■ Выставачны праект **GEAGRAFIJA** — да 9 лютага.
■ Выстава, прысвечаная творчым дасягненням мастака-пастаноўшчыка Кацярыны Булгакавай "...Ад ідэі да тэатральнай сцэны..." — з 13 лютага да 15 сакавіка.
■ Выстава "Ян Камар. Фатаграф з Нянькава" — да 1 сакавіка.

Філіялы музея
ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст."
■ Інтэрактыўная выстава "Play! Гісторыя мультфільмаў" — да 5 красавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАУНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг."

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 06 33.
Экспазіцыі:
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя участкі, рэдкія віды жывёл".
■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".
■ Атракцыён "Лазерны квест".

г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а, Дом прыроды. Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава "Жывая экзотыка" — да 26 ліпеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
■ Выстава "Білет у савецкае дзяцінства" — да 24 лютага.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава пейзажнага жывапісу Юліі Мохар "Мае моманты" — да 23 лютага.
Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўны музейны занятак "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Сьвердлова, 4. Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінамастаства".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз., ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя "Аушвіц" (да Міжнароднага дня памяці ахвяр Халакоста і 75-годдзя вызвалення вязняў нацысцкага лагера Асвенцім-Аушвіц) — да 27 лютага.
■ Часовая экспазіцыя "Я памятаю гэта як учора" (прысвечана памежнікам, якія выконвалі інтэрнацыянальны абавязак у Афганістане) — з 14 да 25 лютага.
■ Часовая экспазіцыя "Нашчадкі Вялікай Перамогі" (сумесна з ГА "Бабруйская гарадская дзіцяча-юнацкая ўзорная студыя выяўленчага мастацтва "Вясёлка") — з 13 лютага да 27 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародная выстава "Модныя дамы ў Нясвіжы" — з 14 лютага да 5 красавіка.
Аснову экспазіцыі складае калекцыя Музея ў Небарове

і Аркады (Польшча). У праекце задзейнічаны: прыватная калекцыя князя Мацея Радзівіла, Фонд "Nomina Rosae" (Польшча), Музей "Замкавы комплекс "Мір" (Беларусь).
■ Гістарычны квест "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Выстава работ Анатоля Ляцко "З любоўю да пейзажу" — да 18 лютага.
Ратуша:
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квест "Выхадкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.л. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародная выстава гістарычных карт "Аб'ядноўваючы прастору і час" — да 29 сакавіка.
■ Тэатрылізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўдальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Каханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Гаўстацыя".
■ Таматычная экскурсія з элементамі квеста для дваіх "Інтрыгі Купідона".
■ Музейныя камунікацыйныя праграмы: "Таме, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
■ Квест "Белы слон".
■ Дзіцячая тэатрылізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавыні вясельля.
■ Музейная фоталепіцоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Выстава "Пенярыя зямлі беларускай. Міцкевічы: ад Адама да Канстанціна".
■ Таматычная экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатрылізаваныя прадстаўленні наводле беларускіх народных казак.

■ Экспазіцыя "Прэм'ера".
■ 12 — "Сіндром Медзі" (трагедыя) Ю.Чарняўскай.
■ 13 — "Вар'ятка" (трагіфарс у 2-х дзях) Н. Пушкіна. Прэм'ера.
■ 14 — "Ліфт" (хроніка аднаго значэнства) Ю.Чарняўскай.
■ 15 — "Дзед" (трагікамедыя) В.Паніна.

■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні "Таямніцы дома Песняра".
Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музеі).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вясельля — у музей!"

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы музея
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЦА Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жыццяпісу"

(візуальная рэтрспектыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва).
■ Выстава "Леанід Шчамялёў — 97. Графіка з сямейнай калекцыі" — да 19 красавіка.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганаровому грамадзяніну г. Мінска Міхалу Савіцкаму.
■ "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
■ Выстава "Дамісія штучкі" — да 8 сакавіка.
■ Персанальная выстава мастака Аркадзя Сцёпіна "Грань" — да 9 лютага.
■ Выстава "Здраўнёва ў асобах і лесах" — да 27 лютага.
■ Персанальная выстава жывапісу Раісы Сіплевіч **RATSIINKA** — з 12 лютага да 8 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.
Выставачныя праекты:
■ "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярод сяброў. Гарыды-лабрацімы сталіцы Беларусі".
■ "Археалагічныя артофакты ў XII — XIX стст."

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"
звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сані • вазок; каліска • брычка; карэта • вулгар" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульні "Карэты майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.
■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Мерапрыемства з музычнай праграмай "Чатыры стагоддзя натхнення" — 8 лютага. Пачатак а 14-й.

ФЛГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:
■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МВСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава маладых выкладчыкаў Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя А.К. Глебава "Свой твар" — да 16 лютага.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАУЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл.: (8-01597) 2 14 70.
■ Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ
г. Навагрудак, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".

Галерэя
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава твораў мастацтва "Іран — калыска цывілізацыі" — да 15 лютага.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 8 — "Царская нявеста" (опера ў 2-х дзях) М.Рымскага-Корсакава. Дырыжор — Мікалай Калядка.
■ 9 — "Спячая прыгажуня" (балет-феерыя ў 2-х дзях з пралогам і эпілогам) П.Чайкоўскага. Дырыжор — Мікалай Калядка. Пачатак а 18-й.
■ 11 — "Князь Ігар" (опера ў 2-х дзях з пралогам і эпілогам) А.Барадзіна. Дырыжор — Іван Касцянін. Прэм'ера.
■ 12, 14 — "Рамаза і Джульета" (балет у 3-х дзях) С.Пракоф'ева. Дырыжор — Андрэй Галанаў.

■ 12 — Канцэрт "Ад оперы да раманса". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.
■ 13 — Канцэрт "Штраус запрашае". Дырыжор — Мікалай Калядка.
■ 15 — "Чароўная флейта" (опера ў 2-х дзях) В.А.Моцарта. Дырыжор — Іван Касцянін.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.
■ 8 — "Гісторыя двух сабак" (спектакль для дзяцей і дарослых) Я.Конева. Пачатак аб 11-й.
■ 8 — "Адамавы жарты" (камедыя) С.Навуменка.
■ 9 — "Бетон" (візуальная паэзія) Я. Карняга.
■ 11 — "Сірожа" (жыццё ў дзвюх эпохах)

■ 12 — "Сіндром Медзі" (трагедыя) Ю.Чарняўскай.
■ 13 — "Вар'ятка" (трагіфарс у 2-х дзях) Н. Пушкіна. Прэм'ера.
■ 14 — "Ліфт" (хроніка аднаго значэнства) Ю.Чарняўскай.
■ 15 — "Дзед" (трагікамедыя) В.Паніна.
ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 9 — "Вясёлы Дарафей" (інтэрактыўная казка). Пачатак спектакляў аб 11-й.
■ 14 — Праграма "Каханне + мастацтва" (для дарослага глядача). Пачатак а 18-й.